

Het psychologisch welzijn van veiligheidsbewakers en de link met hun opleiding

Een casestudy in het Penitentiair Complex te Brugge

Masterproef neergelegd tot het behalen van
de graad van Master in de Criminologische Wetenschappen
door **01906134 De Meulemeester Pearl**

Academiejaar 2022-2023

Promotor:
Dr. Klima Noël

Commissaris:
Fee Verspecht

Aantal woorden: 17 650

Abstract

This paper examines the psychological wellbeing of prison guards in the Penitentiary Institution of Bruges and links it to the education prison guards received. The aim of this research was to conduct new research based on the gap in the academic research about this subject and possibly contribute to the research market and the practice and to answer the following research questions: *“Is there a psychological aspect present within the training of the prison guards?”*, *“What does the current psychological wellbeing look like among prison guards working in the Penitentiary Institution of Bruges?”* and *“What is the opinion of the current prison guards about the educational training?”*. To support the purpose of this paper three different methods of research were used: a participative observation, an analysis of secondary data and qualitative interviews. This research showed that the attention for the psychological wellbeing of prison guards in their education is limited and scarce. Furthermore, the opinion of the prison guards on the current education is negative. Most state that the training is too short and too focused on the theory. Lastly, the psychological wellbeing of prison guards working in the Penitentiary Institution of Bruges is rather positive but depends on the day and the tensions present on the workflow and between prison guard and prisoner or between prisoners themselves. In conclusion it can be stated that there is a lot of room for improvement when it comes to the work environment in the Penitentiary Institution of Bruges and when it comes to the educational training of future prison guards. More attention must be paid to the topic of psychological wellbeing and must be included in the training to support a group of employees that work in a challenging work environment characterized by conflict and violence.

Key words: psychological wellbeing, prison, prison guard, education

Trefwoorden: psychologisch welzijn, gevangenis, penitentiaire bewakingsassistent, opleiding

Voorwoord

Deze masterproef is geschreven met als doel het behalen van het masterdiploma Criminologie aan de Universiteit Gent in het academiejaar 2022-2023. Na vier leerrijke jaren vormt deze thesis het slotstuk van mijn criminologische studentencarrière. Het schrijven van deze masterproef was een intensief, lang en stressvol leerproces dat niet had kunnen lukken zonder de steun van een aantal personen. Deze personen zou ik dan ook oprecht willen bedanken. Ten eerste wil ik mijn promotor Dr. Noël Klima bedanken en waarderen voor alle steun en adviezen. Ook mijn stageplaats, het opleidingscentrum voor penitentiair personeel in Brugge zou ik graag willen bedanken voor alle kansen en leerrijke momenten, in bijzonder mijn stagecoördinator Serge Lukacs die mij de kans heeft gegeven om stage te lopen binnen het opleidingscentrum voor penitentiair personeel. Maar ook de lesgevers en de dienders binnen het opleidingscentrum wil ik bedanken. Mijn respondenten wil ik ten zeerste bedanken om deel te nemen aan mijn onderzoek en me veel bij te brengen. Zonder deze mensen had mijn masterproef niet tot stand kunnen komen.

Ten slotte wil ik mijn ouders bedanken voor het nalezen van mijn masterproef en voor alle steun en motivatie.

Bedankt aan ieder van jullie!

Pearl De Meulemeester

Inhoudstafel

ABSTRACT	I
VOORWOORD	II
LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN/LIJST VAN FIGUREN EN TABELLEN	V
ALGEMEEN KADER.....	V
LITERATUURSTUDIE.....	1
PENITENTIAIRE INRICHTINGEN	1
PENITENTIAIRE COMPLEX TE BRUGGE	3
PENITENTIAIRE BEAMBTEN.....	4
OPLEIDING	6
DEFINIËRING	6
GESCHIEDENIS.....	7
VERSCHILLENDE CONTRACTEN	10
BEPERKING VAN INFORMATIE.....	11
PSYCHOLOGISCH WELZIJN	11
DEFINIËRING	11
BELANG VAN PSYCHOLOGISCH WELZIJN.....	12
DEPRESSIEVE GEVOELEN EN ANGSTGEVOELEN	14
KRITISCHE INCIDENTEN	15
ONDERZOEKSOPZET	17
DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK.....	17
ONDERZOEKSVRAGEN	17
HYPOTHESEN	18
METHODOLOGIE	20
ONDERZOEKSSTRATEGIEËN	20
ONDERZOEKSMATERIAAL.....	25
STRUCTUUR VAN DE MASTERPROEF	26
DEEL ÉÉN: BESPREKING VAN DE RESULTATEN VAN DE PARTICIPERENDE OBSERVATIE EN DE ANALYSE VAN DE SECUNDAIRE DATA	27
ALGEMENE BEVINDINGEN	27
SPECIFIEKE BEVINDINGEN.....	28
DEEL TWEE: BESPREKING VAN DE RESULTATEN VAN DE KWALITATIEVE DIEPTE-INTERVIEWS	39

VROUWENAFDELING	39
PSYCHOLOGISCH WELZIJN.....	39
OPLEIDING	41
MANNENAFDELING ÉÉN	41
PSYCHOLOGISCH WELZIJN.....	41
OPLEIDING	43
MANNENAFDELING TWEE	43
PSYCHOLOGISCH WELZIJN.....	43
OPLEIDING	45
<u>CONCLUSIE</u>	<u>46</u>
<u>BEPERKINGEN VAN HET ONDERZOEK</u>	<u>48</u>
<u>AANBEVELINGEN.....</u>	<u>48</u>
<u>PERSTEKST</u>	<u>49</u>
<u>BIJLAGEN.....</u>	<u>51</u>
DATA MANAGEMENT PLAN	51
<u>BIBIOLOGRAFIE</u>	<u>63</u>

Lijst van gebruikte afkortingen/lijst van figuren en tabellen

Opleidingcentrum voor penitentiair personeel	OCPD
Penitentiaire bewakingsassistent(en)	PBA('s)
Penitentiair complex te Brugge	PCB

Algemeen kader

Ter afsluiting van de masteropleiding criminologische wetenschappen behandelt deze uiteenzetting het psychologisch welzijn van de PBA's in het PCB en de link met hun opleiding. Hierbij wordt getracht een beeld te krijgen over ten eerste de opleiding die anno 2023 wordt gegeven. Hierbij ligt de focus op de aanwezigheid van het psychologisch aspect. Ten tweede wordt getracht een beeld te krijgen over het psychologisch welzijn van PBA's werkzaam binnen het PCB. Ten derde wordt ook een beeld geschetst over de mening van de PBA's over de huidige opleiding. Hieronder wordt er eerst ingegaan op de bestaande literatuur over penitentiaire inrichtingen en specifiek het PCB. Daarna wordt er kort stilgestaan bij de rol en het beroep van de PBA en bij de opleiding. Vervolgens wordt er ingegaan op het psychologisch welzijn en de kritische incidenten met een focus op depressieve gevoelens en angstgevoelens. Tenslotte worden de hoofdonderzoeksvragen, deelonderzoeksvragen en de hypothesen binnen dit onderzoek gedefinieerd.

Literatuurstudie

Penitentiaire inrichtingen

Penitentiaire inrichtingen, ook wel gekend als gevangnissen worden gedefinieerd als “*een gebouw waar plegers van strafbare feiten worden opgesloten* (Van Daele, n.d.-c)”. Daarnaast kunnen penitentiaire inrichtingen ook aanschouwd worden als totale instituties (Koenraadt, 2011). Dit wil zeggen instituties die volledig zijn afgesloten van de samenleving, waar individuen niet meer in alle vrijheid hun dagdagelijkse activiteiten, zoals werken en wonen, kunnen uitvoeren. Het leven binnen deze totale instituties wordt gekenmerkt door een machtsverhouding tussen de bewoners en de instelling waarbij er een verlies van controle is op verschillende domeinen (Casier, 2021). Een mogelijks gevolg van het leven binnen een totale institutie zijn de mortificatieprocessen (Goffman, 1975). Het mortificatieproces bestaat uit verschillende onderdelen (Goodman, 2013). Ten eerste is er een verlies van maatschappelijke rollen waarbij het individu de verschillende rollen die hij opnam binnen de samenleving verliest ten gevolge van de opsluiting. Het tweede betreft de reductie van individuen tot data in een databestand (Goodman, 2013). Hierbij gaat het over het nummer dat individuen toegewezen krijgen wanneer ze binnenkomen binnen een totale institutie, zoals bijvoorbeeld een badnummer. Ten derde verliest het individu een deel van zijn identiteit binnen de totale institutie. Bijvoorbeeld het verlies van de persoonlijke kledij als onderdeel van de identiteit (Goffman, 1975). Ten vierde wordt het individu onderworpen aan vernederende houdingen en behandelingen ten gevolge van de opsluiting in een totale institutie (Goodman, 2013). Bijvoorbeeld de onderwerping aan medische ingrepen of het onderzoek aan het lichaam, ook wel gekend als de naaktfouille. Ten vijfde verliest het individu een deel van zijn privacy (Goodman, 2013). Dit kan zijn ten gevolge van het verplicht moeten delen van een kamer maar ook ten gevolge van het reglement binnen de totale institutie. Ten zesde is er een verstoring van de relatie van het individu en zijn dagdagelijkse gewoontes en activiteiten. Binnen een totale institutie wordt het individu onderworpen aan een formeel regime en wordt het dagelijks functioneren strikt georganiseerd (Koenraadt, 2011). Ten slotte is er een verlies van de zelf-determinatie, autonomie en bewegingsvrijheid (Goodman, 2013). Zoals hierboven aangehaald worden individuen in een totale institutie onderworpen aan een strikt regime. Het leven binnen detentie, als gedetineerden, is een veel bestudeerd onderwerp binnen de literatuur (Crawley, 2004). Het werken binnen detentie niet.

België kent 37 gevangenissen (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-a). Het beheer valt bij het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (DG EPI). Zij zijn belast met de tenuitvoerlegging van de opgelegde straffen en de vrijheidsberovende maatregelen (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-d). De kernopdracht van de penitentiaire inrichtingen is de vrijheidsstraffen op een veilige, correcte en humane manier uit te voeren en gedetineerden helpen in hun re-integratietraject (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-a). Er bestaan drie verschillende soorten gevangenissen. Het onderscheid ligt bij het regime. Zo bestaan er open, half-open en gesloten gevangenissen. Naargelang de gedetineerden meer vrijheden krijgt wordt het regime meer open. Daarnaast wordt er ook een onderscheid gemaakt tussen arresthuizen en strafhuizen (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-a). In de arresthuizen verblijven beklaagden. Dit zijn individuen die nog niet veroordeeld zijn door een rechter en in voorlopige hechtenis zitten. In de strafhuizen verblijven veroordeelden. Deze groep gedetineerden hebben een vrijheidsstraf opgelegd gekregen door de rechter.

Het opleggen van de vrijheidsstraf is de laatste jaren in België gedaald (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-e). Tussen 2016 en 2019 was er een daling van ongeveer 40.000 eenheden. Deze daling was voornamelijk zichtbaar bij de politierechtbanken. Bij de correctionele rechtbanken zijn die nummers doorheen de jaren eerder stabiel gebleven op 34.000 eenheden. De veroordelingen bij de hoven van Assisen zijn tussen de jaren 2016 en 2019 ook sterk gedaald. Echter is dit ten gevolge van de hervorming van 2016 waarbij de correctionele rechtbanken nu ook bevoegd zijn voor misdaden. Er zijn echter nog geen recentere cijfers omtrent de hoeveelheid veroordelingen in België. Het aantal vrijheidsberovende straffen zijn bij de politierechtbanken en correctionele rechtbanken, dit zijn vrijheidsstraffen tot en met vijf jaar, redelijk stabiel gebleven (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-e). Tussen 2018 en 2019 was er wel een lichte stijging van ongeveer 1.000. Het aantal vrijheidsberovende straffen van meer dan vijf jaar is toegenomen met ongeveer 100 tussen 2016 en 2019. Deze straffen worden echter minder snel opgelegd dan vrijheidsberovende straffen onder de vijf jaar. Straffen van levenslange opsluiting zijn den weer met de helft gedaald tussen 2016 en 2019. Dit is opnieuw ten gevolge van de hervorming van 2016. De hoven van Assisen zijn de enige rechtscollages die de levenslange opsluiting kunnen opleggen. Deze daling van veroordelingen en vrijheidsberovende straffen vertaalt zich echter niet in een daling van het aantal gedetineerden. In het rapport van de CPT,

European Committee for the Prevention of Torture or Degrading Treatment or Punishment van 2022 werd België opnieuw op de vingers getikt (Council of Europe, n.d. & BELGA, 2022). België kreeg al eerdere waarschuwingen omtrent de overbevolking na een bezoek van de CPT in 2021, maar ook in 2022 wordt de problematiek opnieuw aangekaart (Council of Europe, 2022b). Binnen dit rapport wordt ook het personeelstekort aangekaart. Dit is een gevolg van het hoge aantal openstaande vacatures, maar ook ten gevolge van een hoog ziekteverzuim.

Penitentiaire complex te Brugge

Het PCB is opgericht in 1991 en is één van de grootste gevangenissen van België (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-c). Het is zowel een arresthuis als een strafhuis en biedt dus plaats voor zowel beklaagden als veroordeelden. Ook vrouwelijke gedetineerden kunnen terecht binnen het PCB. In totaal is er plaats voor 512 mannelijke gedetineerden en 114 vrouwelijke gedetineerden. Echter door de overbevolking, waar België al decennia lang mee kampt, verblijven er momenteel 657 mannelijke gedetineerden en 122 vrouwelijke gedetineerden (Amnesty International, 2019 & De Jong, 2021). Dit houdt in dat het PCB gekenmerkt wordt door een overbevolkingspercentage van 25%.

Het PCB is een antennegevangenis (EPI SITE INTRANET, n.d.). Dit wil zeggen dat het gebouw een kruisvorm heeft met daarop kamvormig armen (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-b). Deze infrastructuur geeft de mogelijkheid om kleinere leefgroepen van gedetineerden te organiseren. In elke arm zijn cellenblok voorzien op twee verdiepingen. In elke blok zijn er eenpersoonscellen en één cel voor vier personen, ook wel gekend als een quatuorcel. Echter door de overbevolking is het niet meer mogelijk om deze verdeling te respecteren en zijn er nu ook op elke blok duocellen aanwezig en werd de quatuorcel omgevormd tot een cel voor zes gedetineerden.

Het PCB kent drie verschillende afdelingen (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-b). Mannen één, mannen twee en de vrouwenafdeling. Het onderscheid tussen de twee mannenafdelingen bevindt zich binnen de duur van de vrijheidsstraf. Op mannen één verblijven alle veroordeelden met een vrijheidsstraf van meer dan vijf jaar. Op deze afdeling is er ook een drugsvrije afdeling, ook wel gekend als de DVA; waar gedetineerden in een volledig open regime kunnen leven, een soort van gemeenschapsregime waar ze meer vrijheden hebben dan op gesloten en halfopen afdelingen. Binnen deze afdeling worden op

periodieke basis verplichte drugstesten gedaan. Op mannen twee verblijven verdachten, beklagden, niet-definitief veroordeelden en veroordeelden met een vrijheidsstraf van minder dan vijf jaar (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-b). Ten slotte kennen alle afdelingen werkplaatsen, ook wel gekend als de werkhuizen. Daarnaast kunnen gedetineerden ook werken in de kleermakerij of de smids, voor de laatste is echter een opleiding vereist. Gedetineerden kunnen ook werk verrichten voor externe aannemers. Verder kunnen ze ook werken voor het PCB binnen de huishoudelijke diensten of binnen de onderhoudsploeg. Deze groep gedetineerden is ook wel gekend als de dienders of de 'fatieken'. Het werk dat gedetineerden verrichten wordt vergoed. Het verdiende geld kan dan gebruikt worden om gerechtelijke kosten af te betalen en het leven binnen detentie te financieren.

Penitentiaire beampten

Voor het gevangenispersoneel zijn er verschillende termen gangbaar. De officiële term is de PBA (Beyens et al., 2021). Deze term zal dan ook doorheen de masterproef gehanteerd worden. Andere benamingen zoals cipier worden hierbij achterwege gelaten. Binnen de gevangenis zijn er twee grote groepen aanwezig. De gedetineerden en het penitentiair personeel (Coyle, 2005). Het penitentiair personeel speelt een cruciale rol in de uitbouw van een veilig en humaan detentieregime (Beyens et al., 2021). Binnen het penitentiair personeel is de grootste groep de PBA's (Coyle, 2005). Zij dragen bij tot het onderhouden en beschermen van de veiligheid binnen detentie (Liebling et al., 2010). Maar hun functie is veel meer dan dat. Volgens Prison Service Website is een PBA verantwoordelijk voor het begeleiden van gedetineerden, de supervisie van activiteiten van gedetineerden, het bijdragen aan het re-integratietraject van gedetineerden, het begeleiden van nieuwe gedetineerden, het herstellen van de orde binnen detentie na een conflict of kritisch incident en het begeleiden van de buitenwereld binnen detentie, zoals bezoekers (HM Prison & Probation Service, n.d.). Werken binnen detentie kan gezien worden als een emotioneel zwaarbeladen beroep met de nodige risico's (Tournel et al., 2017). Het is een veeleisend werkklimaat (Liebling et al., 2010). Onderzoek naar de PBA's is echter beperkt. Onterecht, want deze groep is het hart van de organisatie en zorgt ervoor dat het gevangeniswezen functioneert (eyens et al., 2021).

De twee meest bestudeerde risico's van werken binnen detentie zijn het ervaren van stress en het slachtofferschap van fysieke agressie (Liebling et al., 2010). Deze onderzoeken zijn

echter van Noord-Amerikaanse origine. Het eerste bestudeerde onderwerp is de ervaring van stress (Liebling et al., 2010). Eén van de bevindingen van het onderzoek is dat heel wat PBA's lijden onder hoge levels van stress. Dit heeft twee verschillende oorzaken. Ten eerste het klimaat waarin ze werken, ten tweede het rollenconflict. Dit houdt in dat PBA's moeilijkheden ervaren met het coördineren van de kernopdrachten, namelijk het begeleiden en beveiligen van gedetineerden. In sommige situaties is het niet duidelijk welke van de twee kerntaken prioritair is (Beyens, 2019). 66% van de PBA's stelt dat stress dat een onderdeel is van de job (Liebling et al., 2010). Echter kan het ervaren van stress een grote impact hebben op de persoonlijkheid van de PBA (Suliman & Einat, 2018). Onderzoek toont aan dat deze groep hogere mate van neurotische gedragingen vertonen en dat er een significante verandering is in persoonlijkheid ten gevolge van het ervaren van stress gelinkt aan hun job binnen detentie. Daarnaast hebben PBA's een grotere kans op suïcide en de ontwikkeling van depressieve gevoelens ten gevolge van het werkklimaat (Liebling et al., 2010). Binnen deze masterproef wordt de focus gelegd op het ervaren van depressieve- en angstgevoelens. De redenering achter deze keuze ligt in het beperkt onderzoek naar deze twee negatieve gevoelens bij PBA's in de literatuur. Het tweede bestudeerde thema is de hoge mate van slachtofferschap van fysieke agressie. Een beperking binnen dit onderzoek is dat enkel de agressiegevallen die leidden tot een klacht bij de politie werden betrokken (Liebling et al., 2010). Hierdoor is er een sterk vertekend beeld. Verder zijn er heel wat studies naar geweld binnen detentie. Deze focussen voornamelijk op geweld tussen gedetineerden onderling en niet op geweld tussen gedetineerden en penitentiair personeel. In deze masterproef worden beide soorten geweld in rekening gebracht. Bij het geweld tussen gedetineerden en penitentiair personeel wordt er enkel gefocust op de ervaring van PBA's. De redenering achter deze beslissingen ligt bij de onderwaardering van de deze groep binnen de samenleving, desondanks dat deze groep het hart is van het detentiewezen (Diet, 2019 & Liebling et al., 2010). De gevolgen van een fysieke aanval zijn zowel fysisch als psychologisch (Nijman & Geurkink, 2004). De masterproef focust louter op de psychologische gevolgen.

De laatste jaren zijn er heel wat diverse problemen in ons detentiewezen die het kwaliteitsvol werken binnen detentie in de weg staan onder andere het personeelstekort en de overbevolking (MacDonald, 2018). De overbevolking maakt het moeilijk om een gezonde en veilige leefomgeving te creëren en leidt tot heel wat meer spanningen tussen gedetineerden

onderling maar ook tussen gedetineerden en het penitentiair personeel. Deze spanningen kunnen leiden tot meer agressiviteit en dus een minder veilig leef- en werkklimaat. Er kan dus gesteld worden dat de overbevolking een grote impact heeft op zowel gedetineerden als PBA's.

Sinds 2019 is er een nieuwe wet betreffende de organisatie van de penitentiaire diensten en van het statuut van het personeel¹. Deze wet creëert een kader voor de ontwikkeling en verdere uitbouw van het begrip dynamische veiligheid. De wet splitst de functie van PBA op in twee. De veiligheidsassistent en de detentiebegeleider (Beyens et al., 2021). De veiligheidsassistent staat in voor de functies van bewaking en beveiliging van de personen en gebouwen. De detentiebegeleider staat in voor het toezicht en de begeleiding van de gedetineerden. Het doel van deze opsplitsing is de verdere professionalisering van de bovenvermelde opdrachten en zo finaal bijdragen aan de succesvolle re-integratie van de gedetineerden. Echter wordt deze classificatie van functies nog niet overal toegepast (Anseeuw, 2023a). Het onderscheid tussen veiligheidsassistent en detentiebegeleiders wordt momenteel enkel toegepast binnen de nieuwere gevangenissen, zoals Dendermonde en Haarle, en detentiehuisen. Vanwege deze beperking wordt binnen dit onderzoek enkel gefocust op de functie van PBA.

Opleiding

Definiëring

Een gedegen selectie van adequate kandidaten, die een volwaardige opleiding hebben kunnen volgen vooraleer ze te werk gesteld worden op de werkvloer, is een belangrijke voorwaarde voor een resultaatgericht personeelsbeleid (Beyens et al., 2021). De opleidingsrichting PBA kent twee paden. Ten eerste kan er in het secundair onderwijs al een opleiding gevolgd worden omtrent integrale veiligheid (Van Geystelen et al., 2014). Ten tweede kan de opleiding gevolgd worden na het behalen van het diploma van het secundair onderwijs binnen een erkend opleidingscentrum (EPI SITE INTRANET, n.d.). De masterproef focust enkel op het tweede pad van de opleiding, namelijk de opleiding in het OCPP. Het doel van deze opleiding is om de toekomstige PBA's voor te bereiden op hun nieuwe werkomgeving en hen te sturen in hun basisopdrachten (EPI SITE INTRANET, n.d.). Om deze doelstelling te bereiken steunt het

¹ Wet. 23 maart 2019 betreffende de organisatie van de penitentiaire diensten en van het statuut van het penitentiair personeel, *BS*, 11 april 2019

opleidingscentrum op vier basispijlers. De eerste pijler is de start van de loopbaan binnen het opleidingscentrum. De tweede pijler gaat over het verwerven van generieke en specifieke competenties eigen aan de functie. De derde pijler handelt over het alternerend systeem tussen theorie en praktijk en de transfer van competenties tijdens dit alternerend systeem. De vierde en laatste pijler betreft het mentorschap, waarbij de opleiding wordt ondersteund door mentoren (EPI SITE INTRANET, n.d.). Dit zijn ervaren collega's die hun eigen ervaringen op de werkvloer verwerken tijdens de theoretische en praktische lessen (EPI SITE INTRANET, n.d.). De opleidingscentra werken met een basis lessenspakket dat wordt bepaald door het Hoog Bestuur van Brussel. Binnen de opleidingscentra volgt iedereen van het penitentiair personeel een opleiding, dus niet enkel toekomstige PBA's maar ook toekomstige directeurs, toekomstig administratief en technisch personeel (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.). België kent drie opleidingscentra voor penitentiair personeel. Twee daarvan zijn verantwoordelijk voor de Nederlandstalige opleiding, namelijk Brugge en Merksplas. Het derde opleidingscentra is verantwoordelijk voor de Franstalige opleiding, gelegen in Marneffe (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.).

Geschiedenis

De geschiedenis van de opleiding voor het penitentiair personeel is erg bewogen (De Roo et al., 2014). Sinds het ontstaan van de Belgische gevangenis in de achttiende eeuw is er al aandacht voor de opleiding van het penitentiair personeel (Cultuurgeschiedenis.be, 2016 & De Roo et al., 2014). Deze aandacht was erg lokaal gericht. De PBA's, toen nog gekend als cipiers, volgden op lokaal niveau een opleiding, vaak binnen de inrichting waar ze tewerkgesteld gingen worden. Pas in 1936 was er een initiatief om alle opleidingen te groeperen in één algemeen opleidingscentrum. Hierbinnen lag de focus voornamelijk op theoretische kennis. De duur van de opleiding varieerde sterk doorheen de jaren. Het kortste traject was drie weken, het langste traject was één jaar. In 2010 werd een nieuwe opleiding geïntroduceerd met als doel een opwaardering van de functie van de PBA (OCPP, 2011). De basisopleiding duurde één jaar. Waarvan er zes maanden gespendeerd werden aan theorie en stage in drie verschillende penitentiaire inrichtingen en zes maanden aan on-the-job training in de penitentiaire inrichting waar de cursisten benoemd zouden worden, ook wel gekend als de moederinrichting (De Roo et al., 2014). Naast de basisopleiding was er ook een mogelijkheid tot een aanvullende opleiding, gekend als de ABO-opleiding (OCPP, 2011). Daarnaast konden cursisten ook deelnemen aan voortgezette opleidingen. Deze behandelden

uitbreidingen van de functie van PBA. Een voorbeeld van zo'n voortgezette opleiding is die van het interventieteam. Slechts drie jaar later werd er al afstand genomen van bovenvermeld systeem (De Roo et al., 2014). De keuze van de ministerraad was om het theoretische gedeelte van zes maanden in te korten tot drie maanden. De redenering achter deze keuze is onbekend. In 2014 werd de opleiding nogmaals aangepast (De Roo et al., 2014). Het theoretisch gedeelte van de opleiding werd nu zeven en een half weken en de stage ingekort tot vijf weken. De overige negen maanden kreeg de cursist on-the-job-training in de moederinrichting. Een nieuw onderdeel van de opleiding waren de terugkommomenten. Hierbij moest de cursist tijdens de negen maanden on-the-job-training meerdere malen terugkeren voor een bijkomende opleidingsdag. In 2016 werd de opleiding reeds opnieuw aangepast (OCP, 2016). Tijdens de opleiding volgde de cursist nu 50 theoretische lesdagen in het OCP gespreid over één jaar. Het theoretisch luik werd afgewisseld met on-the-job-training in de moederinrichting onder begeleiding van een mentor. Binnen het theoretische luik werd de nadruk meer gelegd op de praktijk. Om dit te verwezenlijken creëerde het opleidingscentrum een simulatiegevangenis (De Milde, 2016). Na het verkrijgen van de theoretische basis konden de cursisten hun kennis testen aan de hand van simulaties (OCP, 2016). Hierbij werden de mentors ingeschakeld als acteurs om de realiteit zo goed mogelijk na te bootsen. Daarnaast werd in 2016 ook een aparte opleiding opgericht voor de PBA's die werkzaam zouden zijn binnen de werkhuizen. Dit was in samenwerking met de Regie van de Gevangenisarbeid om de taken en verwachtingen van de PBA binnen de werkhuizen te kaderen en aan te leren. In 2018 werden de Rosetta-contracten geïntroduceerd binnen de opleiding voor penitentiaire personeel (OCP, 2018). Dit is een initiatief van de Federale Overheid om in de publieke en private sector bijkomende arbeidsplaatsen te voorzien om de jongerenwerkloosheid tegen te gaan (Beyens et al., 2021). Het Rosetta-plan is een antwoord op een dubbel probleem. Ten eerste het personeelstekort en ten tweede de werkloosheid bij jongeren tot 26 jaar. In 2021 waren er 200 medewerkers via een Rosetta-contract werkzaam binnen de Belgische penitentiaire inrichtingen (Beyens et al., 2021). De Rosetta-contracten kregen een opleiding van acht dagen waarbij de cursist op een korte tijdsduur zo goed mogelijk werd voorbereid op de werkvloer (OCP, 2018). Hierbij lag de focus op de kennismaking van het gevangeniswezen en de inhoud van de job. In 2019 werd de opleiding van de Rosetta-contracten verkort van acht dagen naar één dag (OCP, 2019). De duur van zo'n Rosetta-contract is echter wel beperkt in tijd. Na de 26ste verjaardag van het individu vervalt het

Rosetta-contract (Defensie, n.d). In de opleiding van 2019 was er ook aandacht voor het ervaren van stress ten gevolge van het werken binnen detentie (OCPP, 2019). Hierbij werden de cursisten geïnformeerd over oorzaken, gevolgen, risicofactoren en signalen van stress en werden ze ook getraind op de verandering van denken, voelen en handelen bij stressbeleving, met een focus op een positieve omgang met stress. Over de opleiding van 2020 is er geen informatie ter beschikking op de site van EPI, ook over 2021, 2022 en 2023 zijn er geen jaarverslagen terug te vinden. Voor het jaartal 2021 wordt er wel verwezen naar het wetenschappelijk artikel van Beyens et al (2021). Voor 2023 wordt informatie gebruikt gekregen via mentor, Dries Anseeuw, werkzaam binnen het OCPP. In 2021 bestond de basisopleiding uit tien theoretische dagen, deze werden aangevuld met 40 extra opleidingsdagen verspreid over een stageperiode van één jaar (Beyens et al., 2021). Deze stageperiode beperkt zich enkel tot de moederinrichting. Cursisten lopen geen stage meer in drie verschillende penitentiaire inrichtingen. De redenering achter deze verandering is tweeledig. Ten eerste vanwege budgettaire redenen, in 2017 werd er slechts 0,6% van het budget beschikbaar voor justitie gespendeerd aan de opleidingen voor penitentiair personeel. Dit lage bedrag toont de lage prioriteit die de opleiding heeft binnen het Belgische justitiewezen. Ten tweede betreft het een nood aan een hogere instroom van kandidaten om tegemoet te komen aan het personeelstekort. Na het verlopen van de stageperiode kan de PBA vast benoemd worden, dit zelf zonder te slagen voor de examens. De opleiding voor de Rosetta-contracten is in 2021, in vergelijking met de stagelopende en contractuelen, korter. Namelijk een speedcursus van tien dagen vooraleer deze werkzaam zijn op de werkvloer.

Tussen 2021 en 2023 werd de opleiding opnieuw aangepast. Momenteel bestaat de opleiding uit drie onderdelen (Anseeuw, 2023c). De basisopleiding, ook wel gekend als de GTA, deze duurt vijftien dagen waarbij de cursisten zowel theoretische als praktische informatie krijgen. Ook worden er twee simulatiedagen georganiseerd voor het testen van de theoretische kennis in bovengenoemde simulatiegevangenissen. Ook de Rosetta-contracten moeten nu de basisopleiding van vijftien dagen doorlopen. Een opmerkelijk kenmerk is de heterogeniteit van de cursisten bij de start van de GTA-opleiding. Sommige cursisten zijn al een aantal dagen of soms weken tewerkgesteld in een penitentiaire instelling, dit zonder opleiding terwijl andere nog nooit een penitentiaire inrichting hebben gezien. Na het verloop van de GTA-opleiding kunnen de cursisten direct aan de slag op de werkvloer, zonder het afleggen van een examen

(Anseeuw, 2023c). Hierover kunnen de nodige kritische vragen worden gesteld. Het niet onderwerpen van de cursisten aan een vorm van evaluatie betekent dat iedereen die start aan de opleiding ook finaal werkzaam zal zijn binnen een penitentiaire inrichting, ook al zijn de mentoren van mening dat zij hier niet voor geschikt zijn. Wanneer ze echter de vervolgopleiding, de GTB, willen volgen moeten ze eerst een examen afleggen bij Selor, het selectiebureau van de overheid (Anseeuw, 2023c & Selor, n.d.). Het examen bestaat uit een computergestuurde proef en een interview. Er worden geen persoonlijkheidstesten afgenomen of onderzoek verricht naar de persoonlijke achtergrond van de PBA (Beyens et al., 2021). Na het slagen van het examen van Selor kan het individu beginnen aan de vervolgopleiding (Anseeuw, 2023b). De GTB-opleiding wordt pas sinds januari 2023 in beperkte mate georganiseerd. Deze opleiding duurt tien dagen, waarvan vijf dagen in het opleidingscentrum in Brugge en vijf dagen in het opleidingscentrum te Merksplas. Na het doorlopen van de GTB-opleiding is er wel een examen. Ten slotte bestaat er ook nog de GTC-opleiding. Deze opleiding duurt opnieuw vijftien dagen. Tegen het eind van de opleiding wordt er een onderscheid gemaakt tussen veiligheidsassistent en detentiebegeleider, beide functies volgen dan een aantal dagen een aparte opleiding die hen voorbereid op de functie binnen de penitentiaire instelling als detentiebegeleider of veiligheidsassistent. De GTC zou zijn eerste start kennen in september 2023. Ook na het doorlopen van de GTC wordt er een examen afgelegd. Binnen deze masterproef wordt enkel de GTA besproken ten gevolge van de huidige beperkte organisatie van de GTB-opleiding en de GTC-opleiding.

De opleiding voor penitentiair personeel kent dus heel wat veranderingen op een zéér korte termijn. De inhoud van de lessen is echter doorheen de jaren redelijk statisch gebleven (De Roo et al., 2014). Sommige vakken werden achterwege gelaten door de beperking van de opleiding in duur, maar de focus van de opleiding blijft hetzelfde. De opleiding richt zich voornamelijk op penitentiaire veiligheid, het regelgevend kader, de rechten van de gedetineerden en de sociale vaardigheden van de toekomstige PBA's. Deze focuspunten worden dan opgesplitst in verschillende vakken verspreid over opleiding.

Verschillende contracten

Binnen het opleidingscentrum wordt een onderscheid gemaakt tussen drie soorten contracten (De Vos, 2023). Ten eerste “de contractuelen”. Dit zijn de PBA's die de basisopleiding hebben gevolgd. Dit is een contract van bepaalde duur. Het contract is geldig

voor één werkjaar, met een mogelijkheid tot verlening van één jaar bij goede werkprestaties en goed gedrag. Daarna moeten de PBA's het examen bij Selor afleggen om statutair te worden om vervolgens de GTB-opleiding te volgen en finaal de GTC-opleiding of hij/zij kan ook werk zoeken in een andere penitentiële inrichting opnieuw met een contract van bepaalde duur (De Vos, 2023). Ten tweede zijn er de "Rosetta-contracten". Dit zijn contracten voor iedereen tussen de leeftijd van 18 tot 26 jaar (Defensie, n.d.). Dit is ook een contract van bepaalde duur. Het contract is geldig tot het individu de leeftijd van 26 jaar bereikt. Ook de Rosetta-contracten kunnen deelnemen aan de examens van Selor om statutair te worden en om deel te nemen aan de GTB- en GTC-opleiding (De Vos, 2023). Statutair of vast benoemd brengt voor de werknemer heel wat voordelen met zich mee, zoals een betere betaling (ACV, 2023). Ten slotte bestaan er de "stagelopende contracten" (De Vos, 2023). Individuen onder dit contract lopen naast hun opleiding één jaar stage binnen de moederinrichting na het volgen van de opleiding, dit zijn momenteel de enigen die stagelopen binnen de opleiding. Zij worden onderworpen aan een interne evaluatie en kunnen na het verloop van hun stage direct vast benoemd worden. Daarbovenop volgen de stagelopende contracten twee extra lessen. Namelijk veilige inkom van gedetineerden en interventieteam. De Rosetta-contracten en contractuelen moeten aanvraag doen om deze lessen te volgen.

Beperking van informatie

De informatie omtrent de opleiding van 2023 is gebaseerd op mondelinge informatie verkregen via de mentoren binnen het OCPP Brugge. Informatie over de opleiding verkrijgbaar via de officiële website van de Federale overheid is verouderd, waardoor deze niet wordt gebruikt binnen de masterproef.

Psychologisch welzijn

Definiëring

Binnen deze masterproef wordt psychologisch welzijn gedefinieerd als volgt: "*de mate waarin een individu zich goed voelt in zijn of haar vel*" (Gezond Leven, n.d.). Deze definitie wordt ook gehanteerd binnen de kwalitatieve diepte-interviews en wordt toegepast op de impact van kritische incidenten op de werkvloer. Bovenstaande definitie wordt gebruikt vanwege de eenvoud ervan. Het is een korte en duidelijke definitie die geen aansluitende uitleg nodig heeft en dus kan geïnterpreteerd en verstaan worden door alle respondenten. Sinds een aantal jaren is er meer aandacht voor het psychologisch welzijn binnen de samenleving (Mensura, 2021). Dit uit zich binnen de initiatieven dat de World Health Organization (World

Health Organization, 2022) en de Hoge Gezondheidsraad van België (Mensura, 2021). De World Health Organization wil meer aandacht voor het psychologisch welzijn maar wil ook meer en betere psychologische hulp- en dienstverlening (World Health Organization, 2022). De Hoge Gezondheidsraad wil meer aandacht voor het psychologisch welzijn (Mensura, 2021). Dit is ten gevolge van de Corona pandemie, die ook werd aangeduid als een psychosociale crisis. Ook het psychologisch welzijn van de werknemers is meer in de kijker komen te staan in Vlaanderen omwille van twee oorzaken (Gezond Leven, 2023). Ten eerste is het psychologisch welzijn van de Vlaamse bevolking de laatste jaren sterk achteruit gegaan. Ten tweede vereist de sterk veranderende arbeidsmarkt psychisch gezonde medewerkers. Het psychologisch welzijn van de werknemer staat onder druk in de 21ste eeuw. Om hier aan tegemoet te komen werd de Welzijnswet² uitgebreid van geweld, ongewenst seksueel gedrag en pesten op het werk naar alle psychosociale risico's. Desondanks deze aanpassing blijft het aantal werknemers in ziekteverzuim stijgen. Binnen deze masterproef worden de termen psychologisch welzijn en psychologische gezondheid als synoniemen gebruikt.

Belang van psychologisch welzijn

Het is algemeen gekend dat het psychologisch welzijn een belangrijk aspect is (Prince et al., 2007). Een slecht psychologisch welzijn draagt bij tot de ontwikkeling van langdurige beperkingen en afhankelijkheid van verslavende middelen, maar ook tot immoraliteit. Het ervaren van een slecht psychologisch welzijn kan zowel fysieke als mentale gevolgen met zich meebrengen. Een aantal veelvoorkomende fysieke gevolgen zijn pijn, vermoeidheid en duizeligheid. Verder hebben mensen met een slechtere psychologische gezondheid een groter risico tot de ontwikkeling van bepaalde ziektes. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van hartziekten, seksuele- en maag- en darmstoornissen, maar vormen ze ook een risicogroep voor (seksuele) overdraagbare aandoeningen zoals HIV/aids en tuberculose. Daarnaast heeft een slechtere psychologische gezondheid ook psychologische gevolgen (Mind, n.d.). Het kan bijdrage tot de ontwikkeling van paniekaanvallen, kan leiden tot automutilatie en suicidele gedachten en finaal bij het mogelijks voorkomen van een psychose. Wanneer er wordt ingezoomd op het psychologisch welzijn op de werkvloer kan er een paradigma shift vastgesteld worden (Bergsma et al., 2015). Vroeger werden mensen met psychologische klachten uitgesloten van de arbeidsmarkt vanwege de dominante visie, waarin werk een potentieel risico was voor het

² Art. 32, Wet. 04 augustus 1996 betreffende het het welzijn van de werknemers bij uitvoering van hun werk, BS 18 september 1996.

welzijn van een individu. Onder invloed van de positieve psychologie zijn de positieve punten van werk centraal komen te staan en was er aandacht voor het fenomeen van 'werkgeluk'. Hierdoor werden mensen met psychologische klachten minder uitgesloten van de arbeidsmarkt.

Onderzoek toont aan dat werk en de werkomgeving een impact hebben op het psychologisch welzijn (Bergsma et al., 2015). Het is zelfs zo dat het ervaren van te veel en langdurige stress gerelateerd aan het beroep, een risicofactor is bij de ontwikkeling van mentale stoornissen (World Health Organization, 2012). Onderzoek van de World Health Organization bevestigt ook dat werken onder voortdurende stress een negatieve impact heeft op het psychologisch welzijn. In 2019 had vijftien percent van de volwassen werkers last van een mentale stoornis ten gevolge van het beroep. Er zijn verschillende factoren op de werkvloer die kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van een slechtere psychologische gezondheid. De voornaamste factoren die van belang zijn binnen dit onderzoek zijn werken in een onveilig klimaat, slachtoffer worden van geweld, intimidatie of pesten. Dit zowel van collega's als gedetineerden. Bovenstaand artikel wijdt verder uit over de soorten beroepen waarvan het personeel een groter risico heeft op bepaalde kritische incidenten en die een impact hebben op ontwikkeling van psychologische problemen (World Health Organization, 2012). Hierbij wordt de gezondheidssector, de diensten verantwoordelijk voor noodgevallen en de humane sector aangehaald. Werken binnen detentie kan gekaderd worden binnen de humane sector. Zoals hierboven aangehaald is het belang van een goeie psychologische gezondheid van belang voor de fysieke gezondheid en voor het dagdagelijks functioneren van het individu. Het belang van een goede mentale gezondheid op het werk kan gelinkt worden aan de productiviteit (Harnois & Gabriel, 2000). Hoe slechter iemand zijn mentale gezondheid hoe minder goed deze zal presteren en functioneren op de werkvloer. Daarnaast zijn er nog vier andere redenen waarom psychologisch welzijn belangrijk is op de werkvloer (Yondu, n.d.). Ten eerste draagt een goede psychologische gezondheid bij tot de ontwikkeling van betere copingsmechanismen. Ten tweede promoot het de ontwikkeling van een positief zelfbeeld. Ten derde draagt het bij tot betere relaties, zowel op de werkvloer als buiten het werkdomein. Ten slotte draagt het bij tot een betere levenskwaliteit. Wanneer er specifiek wordt ingezoomd op het psychologisch welzijn van het penitentiair personeel komen er twee onderzoeken naar voren. Een recent onderzoek van 2021 stelt dat de organisatorische

moeilijkheden zoals de overbevolking en het werkklimaat een impact hebben op het welzijn van het personeel (Testoni et al., 2021). Verder benadrukt het onderzoek dat werken binnen detentie een grote impact heeft op het psychologisch welzijn van het penitentiair personeel. Het tweede onderzoek is een verouderd onderzoek van Frankrijk (Goldberg et al., 1996). Het onderzoek gaat over het werkklimaat en het psychologisch welzijn van het penitentiair personeel in de Franse gevangenissen. Goldberg et al. (1996) stellen dat werken binnen detentie een heel specifiek en uniek werkklimaat is dat heel wat stress met zich meebrengt. Binnen dit kader kan ook stilgestaan worden bij de beroeps cultuur die heerst binnen detentie, deze verschilt in sommige penitentiaire inrichtingen sterk van afdeling tot afdeling (Beyens, 2019). Maar in het algemeen wordt de beroeps cultuur gekenmerkt door machismo. Machismo kan gedefinieerd worden als: *“een mentaliteit of houding gekenmerkt door een sterke of overdreven waardering voor mannelijkheid en daarvoor typisch geachte kenmerken en door een superioriteitsgevoel tegenover vrouwen”* (Encyclo, n.d.). Het praten over emoties behoort niet tot deze mentaliteit of houding (Linda, 2022). Dit beïnvloedt mogelijks de drempel om naar psychologische hulp- en dienstverlening te gaan binnen detentie en heeft finaal ook mogelijks een impact op het psychologisch welzijn van de PBA's. Het psychologisch welzijn op het werk en specifiek binnen detentie is dus van groot belang. Echter na een grondige analyse van de beschikbare literatuur kan er gesteld worden dat onderzoek naar het psychologisch welzijn op de werkvloer en specifiek naar de penitentiaire bewakingsassistenten in België gering is. Deze masterproef tracht in te spelen op dit tekort.

Depressieve gevoelens en angstgevoelens

Binnen deze masterproef wordt de focus gelegd op de ervaringen van depressieve gevoelens en/ of angstgevoelens na een incident op de werkvloer, in relatie tot gedetineerden.

Depressieve gevoelens

Depressie wordt in de Van Daele gedefinieerd als: *“een aanhoudend gevoel van neerslachtigheid (Van Daele, n.d.-b)”*. Depressieve gevoelens zijn een normaal onderdeel van het leven (Audenaert, 2021b). Elk individu ervaart golven van slecht en goed. Dit wordt ook wel de normale stemming genoemd. Hoe sterk en frequent deze golven zijn is afhankelijk van de persoonlijkheid, de context en de hormonen van het betrokken individu. Vanaf de golven voorbij een bepaald punt gaan kan er gesproken worden van een manische of depressieve stoornis. Binnen deze masterproef wordt er enkel gefocust op de ervaring van depressieve gevoelens en de mogelijkheid tot ontwikkeling van een depressieve stoornis, zowel de

depressieve stoornis als de dysthyme stoornis worden hierbij betrokken. De depressieve stoornis betreft een eenmalige of recidiverende depressieve episode(s) (Audenaert, 2021b). De dysthyme stoornis is een variant van de depressieve stoornis maar hierbij zijn de golven minder diep maar is de duurtijd langer. De ontwikkeling van deze stoornissen wordt voornamelijk gezien binnen deze masterproef ten gevolge van sociale factoren, waarbij sommige ernstige levensgebeurtenissen de kans op een depressieve stoornis vergroten. Deze sociale factor is echter subjectief en is sterk afhankelijk van het individu en de eerdere ervaringen. Om depressieve gevoelens te schetsen werd verwezen naar een aantal depressieve symptomen, namelijk een verandering in het slaappatroon, huilbuien, het herbeleven van bepaalde gebeurtenissen en het continue in vraag stellen van het eigen gedrag (nvvp, n.d.).

Angstgevoelens

Angst wordt in de Van Daele gedefinieerd als: *“het gevoel van beklemming, vrees, onveiligheid of onzekerheid (Van Daele, n.d.-a)”*. Het ervaren van angst is een normaal fenomeen. Ons lichaam gaat reageren op een angstopwekkende prikkel (Audenaert, 2021a). Wanneer deze angst zich echter gaat vertalen naar een pathologische angst is er geen sprake meer van een normaal fenomeen. Hierbij gaat het individu een ongewoon intense reactie beleven die niet in verhouding staat met de angstopwekkende prikkel. Vanaf dan is er sprake van een angststoornis. Deze stoornis is veel voorkomend binnen de psychiatrie maar ook binnen detentie.

Kritische incidenten

Kritische incidenten kunnen gedefinieerd worden op macroniveau en microniveau (Hughes, 2007). Op macroniveau zijn kritische incidenten momenten van grote crisis die leiden tot innovatie of ontdekkingen. Een voorbeeld hiervan is de terroristische aanslagen op de Twin Towers in New York in 2001. Op microniveau zijn kritische incidenten momenten die een grote impact hebben op het functioneren van een individu (Hughes, 2007). Een voorbeeld hiervan is slachtoffer worden van een verkrachting. Eén of een opeenstapeling van kritische incidenten kan een impact hebben op het psychologisch welzijn van een individu, dit is sterk afhankelijk van de weerbaarheid van het individu en de aard van het kritisch incident (Bakker, 2008). Wanneer er gekeken wordt naar percentages van kritische incidenten in de algemene bevolking en deze vergelijkt met de percentages binnen detentie kan er een significant verschil worden gezien. Ongeveer 30% van de algemene populatie, niet werkzaam binnen

detentie, zal een kritisch incident meemaken. 100% van het penitentiair personeel zal in zijn carrière binnen detentie een kritisch incident meemaken (Lukacs, 2023). Deze verschillen zijn enorm en tonen aan dat werken binnen detentie een uitdagend beroep is met de nodige risico's. Zeker binnen deze beroepssector moet er ingezet worden op begeleiding van en het psychologisch welzijn van het personeel. Het meemaken van één of meerdere kritische incidenten is rechtstreeks gelinkt aan depressieve gevoelens, afreageren van boosheid en een algehele beleving van boosheid. Ten gevolge van dit fenomeen is er de kritische incidenten methode ontstaan om hierop te reageren. Hierbij wordt op systematische wijze de ervaringen van personeel in kaart gebracht (Kessel & Smith, n.d.). Hier wordt er sterk ingezet op communicatie en praten over ervaringen. Echter is er binnen de bewakingssector een cultuur aanwezig waarbij het uiten van emoties niet overeenstemt met het gewenste en verwachte gedrag, zoals hierboven besproken (Vergote, 2016).

Reactie op kritische incidenten vanuit het detentiewezen

Binnen detentie zijn een aantal verschillende diensten die penitentiair personeel bijstaan na het ervaren van een kritisch incident (Anseeuw, 2023b). Ten eerste is er de vertrouwenspersoon, dit is een individu waarbij de PBA terecht kan om te praten. Zowel voor het verwerken van een kritisch incident, het meemaken van een conflict met collega's en met gedetineerden. Maar ook voor problemen in de privésfeer. Deze vertrouwenspersoon heeft beroepsgeheim en contact is volledig vrijwillig. Ten tweede bestaat er het opvangteam (Anseeuw, 2023b). Het opvangteam bestaat uit verschillende individuen, die ook PBA zijn, die beschikbaar zijn voor de collega's na een kritisch incident. Ook contact met het opvangteam is vrijwillig. Ten slotte is er Rode Kruis als externe partner van het detentiewezen. Het Rode Kruis wordt ingeschakeld na een zware interventie, voornamelijk beschikbaar voor het interventieteam. Ook contact met het Rode Kruis is op basis van eigen keuze van de PBA (Anseeuw, 2023b). Na het meemaken van een kritisch incident kan in theorie de PBA in kwestie direct terug aan het werk, zonder enige evaluatie van de impact van het kritisch incident op het individu en het psychologisch welzijn van het individu (Anseeuw, 2023b). Maar is het wel verstandig om een individu dat net slachtoffer werd van een kritisch incident zonder evaluatie terug op de werkvloer te plaatsen?

Onderzoeksopzet

Doelstelling van het onderzoek

Deze masterproef kent een dubbele doelstelling. Enerzijds wordt er gekeken naar de basisopleiding, de GTA. Binnen deze deze doelstelling wordt er getracht een beeld te krijgen van de inhoud van de basisopleiding en de aandacht voor het psychologisch welzijn van toekomstige PBA's. Anderzijds wordt er getracht een beeld te krijgen van de huidige toestand. Hierbij wordt er geprobeerd om inzicht te krijgen omtrent het psychologisch welzijn van actieve PBA's binnen het PCB en wordt er ook getoetst naar de mening van de PBA's over de huidige opleiding. Dit onderzoek tracht dus informatie, meningen en ervaringen te verkrijgen over de huidige basisopleiding en over het psychologisch welzijn binnen het PCB. Er is immers weinig onderzoek over niet enkel het psychologisch welzijn, maar ook over de opleidingen die het bewakend personeel dienen te volgen. Om een coherent en duidelijk beeld te krijgen wordt er in dit onderzoek gebruik gemaakt van drie onderzoeksmethoden. Voor het bereiken van de eerste doelstelling wordt er gebruik gemaakt van een participerende observatie en een analyse van secunaire data. Voor het bereiken van de tweede doelstelling worden er interviews afgenomen met PBA's van de drie verschillende afdelingen, mannen één, mannen twee en vrouwen. De focus van dit onderzoek is dus empirisch, waarbinnen er gebruik gemaakt wordt een zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden. Hierover meer binnen het luik van de methodologie. De resultaten van het onderzoek moeten behandeld worden met enige voorzichtigheid en bescheidenheid. Er worden binnen deze masterproef dan ook geen grootschalige conclusies getrokken

Onderzoeksvragen

Om de doelstellingen te bereiken, wordt er gebruik gemaakt van onderzoeksvragen. Het onderzoek bestaat uit drie hoofdonderzoeksvragen. Eén onderzoeksvraag gaat in op de eerste doelstelling, de andere gaat in op de tweede doelstelling. De laatste onderzoeksvraag maakt dan een koppeling tussen de eerste twee onderzoeksvragen. De eerste onderzoeksvraag heeft betrekking op het eerste deel van de masterproef, de laatste twee onderzoeksvragen hebben betrekking op het tweede deel van de masterproef. Om de drie hoofdonderzoeksvragen te beantwoorden wordt er gebruik gemaakt van een aantal deelvragen.

Onderzoeksvraag één: Is er binnen de opleiding van PBA's een psychologische aspect aanwezig?

- Deelvragen

- Wat is de dominante focus binnen de GTA opleiding?
- In welke opleidingsonderdelen is er aandacht voor het psychologisch welzijn van PBA's?

Onderzoeksvraag twee: Hoe ziet de huidige psychologische welzijn eruit bij PBA's werkzaam binnen het PCB?

- Deelvragen
 - Wat is het belang van het psychologisch welzijn op de werkvloer voor PBA's?
 - Hoe schatten de PBA's hun eigen psychologisch welzijn in?
 - In kader van depressieve gevoelens
 - In kader van angststoornissen
 - Hoe wordt er omgegaan met conflicten?
 - Door het individu?
 - Door de instelling?

Onderzoeksvraag drie: wat is de mening van de huidige PBA's over de opleiding anno 2023?

- Deelvragen
 - Is de basisopleiding volgens de huidige PBA's voldoende om goed werkzaam te zijn?
 - Wat is volgens de PBA's de ideale opleiding?

Hypothesen

Binnen dit onderzoek werd voor elke afzonderlijke onderzoeksvraag een hypothese geconstrueerd.

- Onderzoeksvraag één: is er binnen de opleiding van PBA's een psychologische aspect aanwezig?
 - Hypothese: : er is niet voldoende aandacht aanwezig voor het psychologisch aspect tijdens de opleiding van de PBA's en als deze aanwezig is dan zal dit heel beperkt zijn.
- Onderzoeksvraag twee: hoe ziet de huidige psychologische gezondheid eruit bij PBA's werkzaam binnen het PCB?
 - Hypothese: in dit onderzoek werd er vanuit gegaan dat het psychologisch welzijn van de PBA's niet optimaal is. Er wordt vanuit gegaan dat het psychologisch welzijn van de mannelijke PBA's minder optimaal is dan die van de vrouwelijke PBA's met als verklaring de drempel naar hulp- en dienstverlening die vaker door mannen als hoger wordt ervaren.
- Onderzoeksvraag drie: wat is de mening van de huidige PBA's over de opleiding anno 2023?

- Hypothese: de mening van de huidige PBA's over de opleiding in 2023 is niet positief. Het is een te korte opleiding met te weinig praktijk waardoor de cursisten niet voldoende werkzaam zijn op de werkvloer om hun collega's te ondersteunen

Methodologie

Onderzoeksstrategieën

Het doel van deze masterproef is tweeledig. Ten eerste wordt er getracht om inzicht te krijgen in de huidige basisopleiding, ook wel gekend als de GTA. Specifiek wordt er onderzocht of er voldoende aandacht is voor het psychologisch welzijn van het personeel binnen de opleiding. Ten tweede wordt er gekeken naar de huidige stand van zaken betreffende het psychologisch welzijn van de PBA's in het PCB (Decorte & Zaitch, 2016). Het belang van dit onderzoek is om een gedetailleerde beschrijving te geven van een bepaalde case, namelijk de gedetailleerde beschrijving van het psychologisch welzijn binnen een beperkte doelgroep van de PBA's van het PCB (Decorte & Zaitch, 2016). Er worden drie verschillende strategieën gehanteerd, namelijk een participerende observatie, een analyse van secundaire data en kwalitatieve diepte-interviews. Er wordt dus gewerkt met data-triangulatie (Thurmond, 2004). Data-triangulatie is de combinatie van twee of meer databronnen, onderzoekers, methodologische visies, theoretische perspectieven of analytische methode binnen dezelfde studie om het onderzoek te versterken en om de interpreteerbaarheid van de resultaten te verbeteren. Door de verschillende mogelijke soorten combinaties bestaan er verschillende soorten triangulatie (Benders, 2023). Voor deze masterproef wordt een data- of bronnentriangulatie gehanteerd, waarbinnen er meerdere databronnen werden gecombineerd. Namelijk data verzameld tijdens de participerende observatie, de analyse van de secundaire data en de kwalitatieve diepte-interviews (Merkus, 2021). Daarnaast wordt er ook een methodologische triangulatie gebruikt, waarbij er zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden met elkaar werden gecombineerd (Merkus, 2021). De analyse van secundaire data als kwantitatieve methode en de participerende observatie en de diepte-interviews als kwalitatieve methoden. De redenering achter deze keuze lag bij de twee verschillende onderdelen die bestudeerd worden. Voor het tweede onderdeel van de masterproef wordt er ook beroep gedaan op een casestudy die zich beperkt tot de PBA's van het PCB. Voor het bestuderen van de opleiding, werd de participerende observatie gehanteerd. De participerende observatie beperkt zich enkel tot de GTA-opleiding. De redenering achter deze beperking ligt in de focus van de federale overheid om de instroom van het personeel in de penitentiaire instelling te maximaliseren. Hierdoor wordt de GTB-opleiding slechts in beperkte mate georganiseerd en de GTC-opleiding wordt momenteel nog niet georganiseerd (Anseeuw, 2023). Bij een participerende observatie worden twee technieken met elkaar gecombineerd. Ten eerste het

participeren en ten tweede het observeren (Decorte & Zaitch, 2016). De reden achter deze keuze om binnen dit deel van het onderzoek de participerende observatie te hanteren is omdat er over het bestudeerde fenomeen weinig informatie is. Onderzoek naar het psychologisch welzijn van bewakend personeel binnen België is na een eerste analyse van de beschikbare literatuur eerder beperkt. Ook ligt het onderwerp van het onderzoek zeer gevoelig, namelijk het psychologisch welzijn. Een gevoelig onderwerp is een onderwerp dat mogelijks negatieve gevolgen en emotionele stress kan veroorzaken bij de respondent (Draucker et al., 2009). Binnen dit onderzoek kan het toetsen naar het psychologisch welzijn en kritische incidenten bepaalde negatieve gevoelens of herinneringen te weeg brengen bij de respondenten. Om hieraan tegemoet te komen wordt er een protocol gebruikt waarbij de interviewer begeleid wordt over hoe deze moet reageren op emotionele stress tijdens het interview, ook wel gekend als het *“Research Interview Distress Protocol”* (Draucker et al., 2009). Binnen dit protocol worden er vier indicatoren ontwikkeld van acute emotionele stress waarmee de interviewer rekening moet houden. Ten eerste gaat het over uitspraken of bepaalde gedragingen die aantonen dat het interview te stressvol is. Als tweede gaat het over uitspraken waaruit kan geconcludeerd worden dat de respondent aan zelfverwonding gaat doen. Ten derde gaat het over uitspraken van de respondent waaruit blijkt dat de respondent andere mogelijks zal verwonden. Het laatste betreft de veiligheid van de respondent, waarbij blijkt dat de respondent niet veilig zou zijn wanneer een derde partij erachter zou komen dat deze meewerkt aan het onderzoek. Mogelijke reacties op verontrustende situaties tijdens dit onderzoek zijn het interview stopzetten en de respondent herinneren dat het opvangteam er is. Ook kan er contact gemaakt worden met iemand in een hogere functie, zoals de adjudant om de situatie te bespreken en verdere begeleiding eventueel op te starten. In extreme gevallen kan er contact opgenomen worden met Pobos, een organisatie van zelfstandige klinische psychologen, die paraat staat voor het penitentiair personeel. Ten slotte is de doelgroep van het onderzoek een onderbestudeerd waar nog niet veel kennis over is. Deze observatie kwam naar voren als gevolg van de analyse van de beschikbare literatuur.

Data verzameld tijdens de participerende observatie wordt tijdens de lessen schriftelijk genoteerd en daarna overgetypt naar een Word-document. Dit Word-document werd opgeslaan op de harddrive van de Universiteit van Gent. De data zullen na zes maanden verwijderd worden van de harddrive en ook de schriftelijke notities zullen vernietigd worden.

Binnen dit onderzoek wordt data niet gedeeld met andere onderzoekers. De analyse van de notities van de participerende observatie wordt uitgevoerd via een Word-document waarbij er een kleurencode gehanteerd wordt:

Kleurencode	Betekenis
Groen	Eigen ervaringen van lesgever
Blauw	Informatie over vertrouwenspersoon en opvangteam
Paars	Informatie over psychologisch welzijn

Zoals hierboven aangehaald wordt ook het cursusmateriaal meegenomen in het onderzoek. Om tot resultaten te komen wordt de methode van de analyse van secundaire data gebruikt. Secundaire data is data verzameld door een ander individu voor een ander doel dan het ondersteunen van het onderzoek (Boslaugh, 2007). Het cursusmateriaal wordt gebruikt als ondersteuning van de participerende observatie. Dit cursusmateriaal is verzameld en samengesteld door de lesgevers binnen het OCPP en wordt gebruikt als houvast tijdens de lessen. Een groot voordeel voor dit onderzoek bij het gebruik van secundaire data is dat de data samengesteld zijn door individuen met een expertise over het onderwerp (Boslaugh, 2007). Een nadeel bij het gebruik van secundaire data is dat de data niet verzameld zijn met het doel om te antwoorden op de onderzoeksvragen. Echter wordt hieraan tegemoet gekomen door de secundaire data te combineren met de participerende observatie. Bij de participerende observatie wordt er gebruik gemaakt van het concept 'the blank slate', waarbij er bij elke les vanuit gegaan wordt dat de onderzoeker nog geen andere lessen heeft bijgewoond en dus nog geen voorafgaande kennis heeft (Fritscher, 2022).

Het tweede onderdeel van deze masterproef, namelijk inzicht verwerven omtrent het psychologisch welzijn van PBA's. Om dit onderdeel te ondersteunen wordt er gebruik gemaakt van twee onderzoeksstrategieën namelijk, een kwalitatief diepte-interview en de casestudy. Beide methoden worden hieronder in detail besproken. De redenering om kwalitatieve diepte-interviews te gebruiken ligt in lijn met de voordelen van deze methode. Het kwalitatief diepte-interview geeft de mogelijkheid om gedetailleerde en individuele informatie te verkrijgen van respondenten (Alshenqeeti, 2014). Binnen dit onderzoek werd gekozen om een semi-gestructureerd interview uit te voeren. Hierbij krijgt de onderzoeker de vrijheid om af te

wijken van de vooropgestelde interviewvragen en de vrijheid om het onderzoek breder te maken op basis van de antwoorden van de respondent (Alshenqeeti, 2014). Het interview bestaat uit drie onderdelen. Het eerste onderdeel behandelt vragen over achtergrondkenmerken. Het tweede onderdeel gaat over het psychologisch welzijn, waarbij er eerst een definitie over het psychologisch welzijn wordt meegegeven en daarna worden een aantal vragen gesteld over het psychologisch welzijn, werkervaringen en de omgang ermee. Ten slotte wordt er ingegaan op de basisopleiding. Waarbij er getoetst wordt naar de mening van de huidige opleiding en hun idee over de ideale opleiding. Voorafgaand aan het afnemen van de kwalitatieve diepte-interviews kreeg elke respondent een gedetailleerde informatiebrief en werd er vlak voor de afname van het interview een consentbrief ondertekend. Beide documenten kunnen ook in bijlage gevonden worden. Om respondenten te vinden voor de diepe-interviews werd gebruik gemaakt van de typische case als kwalitatieve steekproef (Decorte & Zaitch, 2016). Voor deze steekproef wordt getracht een normale situatie in kaart te brengen waarbij erop zoek wordt gegaan naar typische cases die deze situatie zo goed mogelijk in kaart kunnen brengen. Dit soort steekproef wordt voornamelijk gehanteerd wanneer er weinig tot geen informatie is over een bepaalde doelgroep en een bepaald thema. Voor het vinden van respondenten wordt er samengewerkt met de directie van het personeel en de adjudanten van de verschillende afdelingen. Binnen dit deel werd er dan gebruik gemaakt van de sneeuwbalsteekproef (Decorte & Zaitch, 2016). Bij de sneeuwbalsteekproef gaat de onderzoeker op zoek naar één of enkele individuen die informatie kunnen geven en vraagt daarbij of deze nog anderen kent die ook zouden willen en kunnen meedoen aan het onderzoek. Deze persoon was de adjudant, waarbij hij of zij gevraagd wordt naar mogelijke respondenten. De interviews duren tussen die vijftien en vijfentwintig minuten. Het aantal interviews is gebaseerd op het aantal ploegen binnen het penitentiaire complex. In totaal zijn er acht ploegen die in wisselwerking functioneren. Het oorspronkelijke doel is om per ploeg één respondent te hebben, echter is dit afhankelijk van het aantal geïnteresseerde respondenten. Finaal worden er op de vrouwenafdeling zes interviews uitgevoerd, op de mannenafdeling worden er in totaal zeventien interviews uitgevoerd, waarvan er negen op mannen één en acht op mannen twee. En één bij de technische dienst. De interviews worden afgenomen op twee zondagen, namelijk zondag 2 april en zondag 9 april. Respondenten die niet werken op één van deze twee zondagen worden geïnterviewd tijdens de week.

De interviews gebeurden niet zonder enige moeilijkheden. De meeste interviews werden afgenomen op de werkvloer waardoor deze onderbroken werden door collega's of gedetineerden. Daarnaast was er ook altijd sprake van een vorm van achtergrondlawaaï. De interviews worden afgenomen met een audiorecorder. Na het afnemen van de interviews werden deze overgezet van de audiorecorder naar een computer en worden ze getranscribeerd, geanonimiseerd en geanalyseerd in een Word-document en opgeslagen op de hard drive van de Universiteit van Gent. De analyse van de interviews gebeurde aan de hand van kleurencodes:

Kleurencode	Betekenis
Rood	Conflicten met gedetineerden of tussen gedetineerden onderling
Groen	Informatie over de opleiding
Lichtblauw	Depressieve gevoelens
Donkerblauw	Angstgevoelens
Grijs	Ander gevoelens
Geel	Omgang met kritische incidenten door instelling
Paars	Omgang met kritische incidenten door individu

Alle data van de kwalitatieve interviews, opnames, transcripties en analyses, worden na een termijn van zes maanden verwijderd van zowel de hard drive van de Universiteit Gent, als van de audiorecorder, zoals afgesproken met de respondenten via de informatiebrief. De data van dit onderzoek wordt dus niet gedeeld met andere onderzoekers.

Ten slotte wordt er ingegaan op de methode van de casestudy. Een casestudy is een onderzoekstrategie waarbij de onderzoeker van dichtbij data kan verzamelen en analyseren (Bubaker, 2016 & Zainal, 2007). Meestal betreft het een kleinere doelgroep gebaseerd op locatie of op aantal participanten. In dit onderzoek werd de casestudy gebaseerd op locatie, waarbij het onderzoek zich beperkt tot het PCB. Er bestaan drie verschillende categorieën van

de casestudy (Zainal, 2007). Ten eerste bestaat er de verkennende casestudy waarbinnen het doel is om een bepaald fenomeen te verkennen in relatie met data om een bepaalde interesse van de onderzoeker te bevredigen. Ten tweede bestaat er de beschrijvende casestudy met als doel een fenomeen binnen de doelgroep te beschrijven die binnen de gevonden data naar voor komt. Ten slotte bestaat er de verklarende casestudy. Het doel binnen deze categorie is om diepgaand data te verzamelen en te analyseren om een fenomeen binnen de doelgroep te gaan verklaren. Een casestudy wordt niet gezien als een onderzoeksmethode, maar zoals eerder vermeld een onderzoeksstrategie waarbij er zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden kunnen gebruikt worden om inzicht te verwerven over een bepaalde setting (Bubaker, 2016). In dit onderzoek werd er gekozen om gebruik te maken van de beschrijvende casestudy waarbinnen een bepaald fenomeen getracht beschreven te worden aan de hand van de verzamelde data. De redenering voor het hanteren van deze methode ligt bij de breedte van het onderzoek. Als het onderzoek meer wordt opengetrokken naar andere penitentiaire instellingen dan is de doelgroep veel te breed en wordt het onderzoek zo goed als onmogelijk om uit te voeren. De focus op het PCB, één van de grootste gevangenissen van België, was voldoende om het onderzoek nuttig en waardevol te maken (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-a). Tijdens dit onderzoek werden er drie hoofdonderzoeksvragen uitgewerkt. Binnen deze onderzoeksvragen werd de populatie van het onderzoek afgebakend (Decorte & Zaitch, 2016). De populatie van dit onderzoek bevat de PBA's van het PCB. Hierbij werden er een aantal voorwaarden verbonden aan de onderzoekspopulatie (Decorte & Zaitch, 2016). Ten eerste moesten de respondenten de functie van een PBA uitvoeren en moesten ze ten tweede werkzaam zijn binnen het PCB. Daarna werd het steekproefkader bepaald (Decorte & Zaitch, 2016). Het steekproefkader behoort tot het haalbaarheidsonderzoek en het bereikbaarheidsonderzoek van de respondenten. Het steekproefkader is dus de bron waaruit respondenten van je populatie worden geselecteerd. Dit gebeurt aan de hand van een steekproefmethode, zoals eerder aangehaald werd de typische case en de sneeuwbalsteekproef gehanteerd.

Onderzoeksmateriaal

Het onderzoeksmateriaal betreft de bronnen gebruikt om deze masterproef tot stand te brengen en te ondersteunen. De voornaamste bronnen van deze masterproef zijn de data verzameld door de onderzoeker via de participerende observatie, de analyse van secundaire data en de kwalitatieve diepte-interviews. Het mag duidelijk zijn dat de respondenten één van

de grootste databronnen zijn. De verdere ondersteuning van de masterproef wordt mogelijk gemaakt aan de hand van wetenschappelijke bronnen die via Google Scholar en Research Gate werden verzameld. Om deze bronnen te verzamelen werden er een aantal verschillende zoektermen gehanteerd. Zowel in het Nederlands als in het Engels. De voornaamste zoektermen waren penitentiaire inrichting, gevangenis, psychologisch welzijn, PCB, penitentiaire beambten, opleiding voor PBA, kritische incidenten, depressie en angst. Daarnaast werden er ook heel wat websites gebruikt, voornamelijk van de Federale Overheid, om een beeld te schetsen van het gevangeniswezen en de opleiding. Er kwam duidelijk naar voren wanneer de basisopleiding werd gevolgd als onderdeel van de participerende observatie dat de twee verschillende informatiebronnen, namelijk de websites van de Federale Overheid en de informatie tijdens de lessen, elkaar tegenspraken. Daarnaast werd het eigen verzamelde onderzoeksmateriaal ook gebruikt voor dit onderzoek. Het gaat hierover de notities verzameld tijdens de participerende observatie, het cursusmateriaal dat het OCPP beschikbaar had en de audio-opnames, transcripties en analyses van de afgenomen interviews.

Structuur van de masterproef

In een eerste deel van de masterproef worden de resultaten van de participerende observatie besproken, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen algemene bevindingen en specifieke bevindingen. De algemene bevindingen betreft informatie doorheen de opleiding. De specifieke bevindingen betreft informatie vanuit specifieke lesonderdelen waarin het psychologisch welzijn aanwezig was of aanwezig had kunnen zijn. Enkel de relevante lessen voor het onderzoek worden besproken. Daarna worden de resultaten van de analyse van het cursusmateriaal besproken. Het tweede deel van de masterproef betreft de resultaten van de kwalitatieve diepte-interviews waarbij er een algemeen beeld over het psychologisch welzijn wordt geschetst, dit onderdeel wordt ook ondersteund door een gelimiteerd aantal uitspraken van de respondenten. Ten slotte komt er een discussie en conclusie aanbod waarbinnen de antwoorden op de onderzoeksvragen worden geformuleerd en de beperkingen van het eigen onderzoek worden besproken.

Deel één: bespreking van de resultaten van de participerende observatie en de analyse van de secundaire data

De resultaten omtrent de participerende observatie worden besproken in twee onderdelen. Ten eerste worden er een aantal algemene bevindingen besproken over het psychologisch welzijn binnen de basisopleiding. Vervolgens worden specifieke bevindingen besproken waarbij alle relevante lessen in detail worden besproken. Hierin worden ook de resultaten van de analyse van de secundaire data besproken.

Algemene bevindingen

In het algemeen kan gesteld worden dat tijdens de opleiding er een dominante focus ligt op twee onderwerpen, namelijk de gedetineerden en het in stand houden en beschermen van de veiligheid van andere gedetineerden en het penitentiair personeel. Het personeel zelf is gedurende de opleiding eerder een ondergeschikte factor, terwijl in realiteit het personeel één van de belangrijkste rollen speelt in het functioneren van het detentiewezen (Beyens et al., 2021). Over de gehele opleiding heen is er beperkte aandacht voor het psychologisch welzijn van het personeel. Zowel voor het belang ervan, zoals benadrukt in de inleiding, alsook informatie over de aanwezige hulpdiensten. Binnen de opleiding zou een infomoment moeten zijn over het belang van psychologisch welzijn op de werkvloer en hoe dit psychologisch welzijn een impact heeft op de manier waarop individuen functioneren op en buiten het werk. Tijdens bepaalde lessen is wel aandacht voor het psychologisch welzijn van personeel is, maar deze is eerder beperkt. Er wordt niet diep ingegaan op dit onderwerp waardoor het ook als minder belangrijk wordt geacht. Daarbovenop wordt vaak de verantwoordelijkheid om de cursisten te informeren over het psychologisch welzijn doorgeschoven van lesgever naar lesgever. Heel vaak wordt gesteld dat informatie omtrent dit onderwerp uitgebreider wordt meegegeven in een andere les. Finaal wordt er dan in die andere les ook niet ingegaan op het psychologisch welzijn waardoor de informatie verloren gaat. Tijdens de verschillende lessen wordt vaak verwezen naar de eigen ervaringen als PBA van de lesgevers. Het betreft vaak verbale agressie van gedetineerden ten aanzien van het bewakend personeel, maar ook over fysieke agressie ten aanzien van personeel en andere gedetineerden, bedreigingen en andere kritische incidenten zoals gijzelingen en suïcide van collega's of gedetineerden. Echter wordt er niet lang genoeg stilgestaan bij de omgang en verwerkingen van deze kritische incidenten. Wanneer er concreet wel wordt ingegaan op hoe er gereageerd moet worden op deze kritische incidenten betreft het voornamelijk de reactie van PBA's op het moment van het

incident zelf. Hoe reageren, omgaan en verwerken van het incident na het plaatsvinden van het incident wordt niet besproken. Er wordt wel aandacht gespendeerd aan de vertrouwenspersoon. Voornamelijk over de rol van de vertrouwenspersoon en waarvoor individuen terecht kunnen bij deze persoon. In het begin van de opleiding wordt voornamelijk benadrukt dat de vertrouwenspersoon een rol speelt in het oplossen van conflicten tussen collega's, vanzelfsprekend heeft dit ook een impact op het psychologisch welzijn. Pas later in de opleiding wordt duidelijk vermeld dat de vertrouwenspersoon beschikbaar is voor zowel problemen met collega's en gedetineerden, maar ook voor problemen op het werk en binnen de thuissituatie. Ook het opvangteam wordt binnen deze context aangehaald, maar veel minder in detail dan de vertrouwenspersoon. Er wordt gesteld dat er een opvangteam is en dat deze contact kan opnemen met een individu na een kritisch incident maar meer uitleg over de samenstelling, functie en eventuele behandeling na een kritisch incident wordt niet meegegeven. Ten slotte wordt ook het Rode Kruis binnen de opleiding kort aangehaald. Deze organisatie neemt contact op met PBA's wanneer er een zwaar incident heeft plaatsgevonden, zoals bijvoorbeeld fysieke agressie van gedetineerden ten aanzien van penitentiair personeel. Zo werd er in de les het voorbeeld aangehaald van een fysieke confrontatie tussen een gedetineerde en meerdere penitentiaire beambten waarbij het interventieteam werd ingeschakeld om de situatie te de-escaleren. Alle leden van het interventieteam en de penitentiaire beambten werden gecontacteerd door het Rode Kruis met de vraag of ze nood hadden aan begeleiding. Wel wordt benadrukt dat contact met alle hierboven besproken functies volledig vrijwillig is. PBA's zijn niet verplicht om te praten met iemand na het beleven van een kritisch incident en mogen direct terugkeren naar de werkvloer zonder enige evaluatie. De impact van zo een incident kan echter een grote rol spelen in het correct functioneren op de werkvloer en in de behandeling van gedetineerden. Een verplichte evaluatie na een kritisch incident kan een mogelijke tussenstap kan zijn om kwaliteit op de werkvloer te waarborgen.

Specifieke bevindingen

De bespreking van de specifieke bevindingen die betrekking hebben op bepaalde lessen tijdens de opleiding volgen de volgorde van de opleiding zelf. Er wordt eerst ingegaan op de onthaaldag en alle informatie die daarbij wordt gedeeld met de cursisten om dan verder in detail te gaan over de specifieke theoretische lessen. Tijdens de opleiding worden er ook twee simulatiedagen georganiseerd. Tijdens deze dagen wordt er van de cursisten verwacht dat ze

de theorie in de praktijk toepassen. Er is een ruimte ter beschikking waarbij cellen en een metaaldetector gebruikt worden voor deze praktijklessen. Tijdens deze lessen wordt er ook gewerkt met een acteur, één van de lesgevers, die zich voordoet als gedetineerde om de realiteit zo goed mogelijk na te bootsen en om te toetsen hoe de cursisten reageren op een bepaalde situatie. Na elke simulatie krijgen de cursisten in kleinere groepen feedback. Tijdens deze simulatiedagen wordt het onderzoek aan de kledij, ook wel gekend als de fouille, het onderzoek aan het lichaam, ook wel gekend als de naaktfouille, het onderzoek aan de verblijfsruimte, ook wel gekend als de celfouille, het appel, de observatie van de cel en de hoorzitting van tuchtprocedures nagebootst. Hieronder worden alle relevante lessen voor dit onderzoek in detail besproken. Binnen dit onderdeel wordt ook het cursusmateriaal als secundaire data geanalyseerd. In het algemeen wordt het cursusmateriaal tijdens de les weinig tot niet gebruikt door zowel lesgevers als cursisten.

Onthaaldag

De onthaaldag is een moment waarbij de cursisten heel veel informatie krijgen over heel veel verschillende zaken. De cursisten worden ook voorzien van een onthaalbrochure (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, 2022b). In deze onthaalbrochure wordt de werking van het OCPP uitgelegd, ook wordt er uitleg gegeven over wie de vertrouwenspersonen zijn binnen het OCPP. Echter wordt deze brochure niet overlopen tijdens de les en wordt er van de cursisten verwacht dat ze dit zelfstandig doornemen. Hierdoor wordt onder andere de informatie omtrent de vertrouwenspersoon niet duidelijk genoeg doorgegeven. Tijdens deze onthaalles wordt er ook uitleg gegeven over het statuut van het rijks personeel en de functie van de PBA (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-b & Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-a). Binnen het statuut van het rijks personeel wordt stilgestaan bij het arbeidsreglement en de individuele bijsturing van de onkostenstaten. Deze les is minder van belang binnen het onderzoek. De functiebeschrijving van de job was dan wel weer relevant. In de gedrukte cursus wordt het doel van de functie beschreven, namelijk *“het uitvoeren van controle- en begeleidingsopdrachten met betrekking tot gedetineerden in een penitentiare of gelijkgestelde inrichting teneinde die uitvoering van legale, veilige en humane detentie mee te helpen verzekeren”* (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-a). Binnen deze functiebeschrijving worden ook de verwachtingen omschreven die de organisatie heeft ten aanzien van PBA's. Eén van deze verwachtingen betreft het omgaan met het eigen functioneren. Deze verwachting bestaat uit vijf sub-verwachtingen. Het tonen van respect,

zich kunnen aanpassen, betrouwbaarheid tonen, objectieven behalen en het beheersen van stress. Vooral deze laatste sub-verwachting is relevant voor het onderzoek. Binnen deze sub-verwachting wordt gesteld dat de PBA resultaatgericht moet reageren op stress, de eigen emoties controleren en constructief moet omgaan met kritiek. Echter wordt er in dit onderdeel niet vermeld waar de PBA's terecht kunnen wanneer het beheersen van stress, het controleren van de eigen emoties en het constructief omgaan met kritiek minder vlot verloopt. Daarenboven wordt ook bij dit onderdeel verwacht van de cursisten het beschikbare cursusmateriaal zelfstandig te verwerken en wordt dit deel ook in beperkte vorm mondeling toegelicht. Verder wordt er ook uitleg gegeven over het arbeidsreglement (Directoraat-generaal EPI Penitentiaire Inrichtingen, n.d.). Het arbeidsreglement staat voor veiligheid en gezondheid. Echter gaat dit onderdeel louter over de fysieke gezondheid van de PBA's en de collega's. Voor dit onderdeel van het arbeidsreglement was er aandacht tijdens de lessen. Daaropvolgend wordt er informatie gedeeld over eerste hulp en de een plaats waar de hulpverleners bereikt kunnen worden (Directoraat-generaal EPI Penitentiaire Inrichtingen, n.d.). Ook dit werd uitvoerig behandeld tijdens de lessen. Binnen het arbeidsreglement wordt ook de functie van de preventie adviseur beschreven (Directoraat-generaal EPI Penitentiaire Inrichtingen, n.d.). Zowel in het cursusmateriaal als in de les wordt deze functie eerder kort en beperkt aangehaald. De rol van de preventieadviseur wordt volgens de wet van 4 augustus 1996³ betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en haar uitvoeringsbesluiten beschreven als een adviesorgaan die de werknemer, de representatieve vakorganisaties adviseren en informeert de werkgever over materies betreffende het welzijn op het werk. Zoals eerder aangehaald wordt deze materie niet uitgebreid toegelicht tijdens de lessen. Ten slotte wordt er binnen het arbeidsreglement ook stilgestaan bij het welzijn op het werk (Directoraat-generaal EPI Penitentiaire Inrichtingen, n.d.). In het beschikbare cursusmateriaal wordt specifiek ingezoomd op bescherming tegen geweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk. Deze vormen van ongepast en ongewenst gedrag worden echter enkel aangehaald in relatie tot collega's. Er wordt geen expliciete aandacht gespendeerd aan bescherming tegen geweld en ongewenst seksueel gedrag van gedetineerden ten aanzien van penitentiair personeel. Ook wordt in dit onderdeel niet gesproken over waar individuen terecht kunnen wanneer ze het slachtoffer zouden worden van deze vormen van ongepast en

³ Art. 32, Wet. 04 augustus 1996 betreffende het het welzijn van de werknemers bij uitvoering van hun werk, BS 18 september 1996.

ongewenst gedrag. Dit onderdeel van het arbeidsreglement wordt ook niet mondeling toegelicht tijdens de lessen. Er is cursusmateriaal uitgewerkt over de preventieadviseur waarin de rol van de preventieadviseur in detail wordt besproken (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.). Hierbij wordt ook aangehaald dat PBA's terecht kunnen bij de preventieadviseur voor onder andere psychosociale problemen. De preventieadviseur kan dan het vragende individu verder helpen om een klacht neer te leggen, zowel informeel als formeel en het individu gaan begeleiden. Ook wordt in dit onderdeel uitgelegd dat de preventieadviseur dezelfde persoon is als de vertrouwenspersoon. Daaropvolgend wordt er binnen dit cursusmateriaal ook stilgestaan bij de rol van de vertrouwenspersoon (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.). Deze functie loopt ongeveer gelijk met die van de preventieadviseur, met de uitzondering dat de vertrouwenspersoon beroepsgeheim heeft en zich voornamelijk focust op het bieden van een luisterend oor. Ten slotte wordt er binnen het cursusmateriaal ook stilgestaan bij de materie omtrent het welzijn op het werk (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.). Hierbij wordt de welzijnswet van 4 augustus 1996 aangehaald en het Koninklijk besluit van 27 maart 1998⁴ betreffende het welzijnsbeleid en de preventiediensten. Deze twee wetgevingen regelen de modaliteiten van het dynamisch risicobeheersingssysteem die het welzijn van de werknemers moet verbeteren. Hierbij neemt de preventiedienst een voortrekkersrol op. De basisgedachte van de welzijnswet is het centraal stellen van de mens als een geheel (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.). Het gaat dus over meer dan de fysieke gezondheid. Binnen de definitie worden veiligheid en welzijn gedefinieerd als: *“werken op een gezonde manier, fysisch, mentaal en sociaal aanvaardbaar”* (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.). Binnen deze wetgeving worden er een reeks van preventiebeginselen voorzien die gebaseerd zijn op een risico-inventarisatie en –evaluatie die worden geïmplementeerd via een globaal preventieplan en een jaarlijks actieplan. Daarenboven is er ook een interne dienst voor preventie en bescherming op het werk aanwezig, gekend als de IDPB (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.). Dit is een multidisciplinaire preventiedienst die voornamelijk een adviserende bevoegdheid heeft waarbij de dienst de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemer bijstaat in de uitwerking, programmatie, uitvoering en evaluatie van het preventiebeleid. Eén van de specifieke opdrachten van de IDPB is het onderzoeken van

⁴ Art. 2 lid 2. KB. 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor preventie en bescherming op het werk, BS 31 maart 1998.

psychosociale factoren en aanpassen van het werk aan de mens. In de cursus wordt er omtrent het onderwerp van psychosociale aspecten op het werk verwezen naar verdere informatie in de syllabus. Echter wordt er in andere syllabussen geen aandacht meer gespendeerd aan deze materie. Alle bovenstaande informatie betreffende de preventieadviseur en de interne dienst wordt niet mondeling toegelicht tijdens de lessen.

Deontologie

Tijdens deze lessen wordt verteld wat deontologie is en welke bronnen van belang zijn voor deontologie (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, 2023b). Eén van deze bronnen, namelijk het waardencharter van de FOD-justitie, handelt over het beroepsgeheim van de PBA. Dit houdt in dat er geen informatie over personeel en gedetineerden gedeeld mag worden ten aanzien van mensen buiten detentie. Ook wordt aandacht besteed aan de relaties tussen collega's onderling die gekenmerkt moeten worden door respect, steun en samenwerking. In deze les kwam heel duidelijk naar voren dat collega's met elkaar moeten spreken over bepaalde gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op het psychologisch welzijn. Echter kan de vraag gesteld worden of de collega's voldoende geschoold zijn om correct te reageren om een collega bij te staan in het verwerkingsproces. Daarbovenop wordt er ook niet aangehaald tijdens de les waar PBA's wel terecht kunnen met eventuele moeilijkheden zonder het beroepsgeheim te schenden. Er wordt ook een artikel beschikbaar gesteld dat ingaat op het deontologisch kader voor federale ambtenaren (BOSA, n.d.). Hier komt het vertrouwelijk omgaan met informatie aan bod. Er wordt echter niet stilgestaan bij de impact van het beroepsgeheim op het psychologisch welzijn. Dit artikel wordt ook niet toegelicht tijdens de lessen en er wordt weerom verwacht dat cursisten dit zelfstandig doornemen.

Mensenrechten en basiswet

Deze les gaat over het principe van de mensenrechten (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-c). Concreet bevat het een definiëring, een korte schetsing in de geschiedenis en de internationale en Europese betrokkenheid bij mensenrechten. Daarna wordt er ingezoomd op de mensenrechten in detentie. Hierbij wordt stilgestaan bij de Nelson Mandela Rules en de European Prison Rules. Tenslotte worden ook de mensenrechten in de Belgische gevangenissen besproken. De lesgever stelt dat er in België een gebrek is aan wettelijke basis omtrent de mensenrechten en er wordt voornamelijk verwezen naar de lange geschiedenis van de implementatie van de basiswet. Tijdens deze les ligt er een sterke focus op de rechten

van gedetineerden. Ook wordt er ook kort gepraat over het Hof van Assisen en de werking van de jury. Hieruit kwam een interessante anekdote: *“Mensen die in de jury zetelen zouden onder continue begeleiding moeten staan omdat zij geconfronteerd worden met gruwelijke feiten”*. Hierbij kan de kritische opmerking gemaakt worden of penitentiair personeel ook niet onder constante begeleiding zou moeten staan aangezien zij worden geconfronteerd met de feiten van gedetineerden op een dagelijkse basis.

Leefklimaat

In dit onderdeel van de opleiding werd de geschiedenis van het Belgische gevangeniswezen kort geschetst. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de rechten van de gedetineerden en de opkomst van de rechten van de slachtoffers. Daarna wordt er ingegaan op de impact van het leefklimaat op de gedetineerden. Er wordt verwezen naar een aantal *‘pains of imprisonment’* die ervaren kunnen worden door gedetineerden als gevolg van hun opsluiting. Echter was er tijdens dit onderdeel geen aandacht voor de impact van het detentieklimaat op het penitentiair personeel. Dit onderdeel van de opleiding wordt enkel ondersteund door een PowerPoint presentatie, deze wordt niet uitgeprint waardoor de cursisten deze ook niet ter beschikking hebben voor zichzelf (Vandecasteele & OCPP, 2023).

Appel

Appel is een continue bevoegdheid waarbij de PBA ten alle tijden moet weten waar de gedetineerden van zijn sectie zijn (KLASBAK, 2023). Er worden op vaste tijdstippen appels uitgevoerd waarbij een telling gebeurt van de gedetineerden hun aan- en afwezigheid op sectie. Dit alles wordt schriftelijk bijgehouden op een appelbriefje. Het appel wordt uitgevoerd aan de hand van het winket. Dit is het luikje waardoor de PBA de cel van de gedetineerde kan controleren zonder de deur te moeten openen (KLASBAK, 2023). Tijdens deze les wordt uitgelegd hoe het appel correct moet verlopen en is er ook ruimte voor praktische oefeningen (Anseeuw & OCPP, 2023a). Dit onderdeel van de opleiding wordt enkel ondersteund door een PowerPointpresentatie. Deze wordt niet uitgeprint waardoor de cursisten deze ook niet ter beschikking hebben voor zelfstudie. Persoonlijke ervaringen van de lesgevers met moeilijkheden tijdens het appel worden ook besproken. Zoals het observeren van vechtpartijen tussen gedetineerden doorheen het winket en het vinden van een slachtoffer van suicide. Echter wordt op dat moment niet aangehaald waar PBA's naartoe kunnen wanneer dergelijke situaties zich voordoen.

Bezoek

Tijdens dit onderdeel van de opleiding worden de verschillende soorten bezoek besproken, de voordelen van het bezoek in functie van het re-integratietraject en detentiebeleving van de gedetineerden. Ook wordt ingegaan op de rol van de PBA bij eventueel negatief nieuws tijdens het bezoek. De PBA wordt omschreven als luisterend oor voor de gedetineerde. Daarnaast worden ook mogelijke gevolgen besproken van negatief bezoek. Zo kan het zijn dat de PBA 'de boksbal' wordt van de gedetineerde om frustraties te uiten na een emotioneel bezoek. Deze frustraties kunnen bedreigingen of vormen van verbale agressie teweegbrengen. Echter wordt er op dat moment niet ingegaan op de mogelijke stappen die de PBA kan ondernemen om deze conflicten te verwerken. Dit onderdeel van de opleiding wordt enkel ondersteund door een PowerPoint presentatie, deze wordt niet uitgeprint waardoor de cursisten deze ook niet ter beschikking hebben voor opvolging (Anseeuw & OCPP, 2023c).

Beweging

Beweging is een verplaatsing van een gedetineerde of een groep gedetineerden binnen de penitentiaire instelling (KLASBAK, 2023). Al deze bewegingen worden gecontroleerd door PBA's. Een voorbeeld van zo een beweging is deze van de wandeling, waarbij gedetineerden recht hebben op minimum één uur in de buitenlucht⁵. Tijdens deze les worden heel wat verschillende soorten bewegingen aangehaald, maar ligt de focus op de beweging van de wandeling (Anseeuw & OCPP, 2023b). Hierbij worden voorbeelden aangehaald uit de praktijk van de lesgever. Zowel wanneer er sprake is van conflicten tussen gedetineerden onderling, maar ook van conflicten tussen gedetineerden en personeel. Tijdens een conflict tussen gedetineerden en personeel wordt er een code afgeroepen, waarover later meer informatie. In beide situaties worden de mogelijke gevolgen niet besproken. Ook de beschikbare diensten om deze conflicten te verwerken worden niet aangehaald. De lesgever vraagt tijdens de pauze naar feedback van de onderzoeker. Het te kort aan aandacht voor omgang met incidenten wordt aangekaart. Vervolgens wordt er wel uitleg gegeven aan de cursisten over de aanwezigheid en rol van de vertrouwenspersoon en het Rode Kruis. Hierbij wordt ook benadrukt dat beide diensten werken op basis van vrijwilligheid.

⁵ Art. 79, §1, Basiswet.; wet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, BS 01 februari 2005

Kritische incidenten

In deze les wordt stilgestaan bij de mogelijke incidenten die een PBA op de werkvloer kan ervaren en de impact hiervan. Een kritisch incident is een gebeurtenis die als schokkend of ingrijpend wordt gedefinieerd wanneer de persoon die het meemaakt gevoelens heeft van machteloosheid, het gevoel heeft dat het bestaan is ontwricht en zich onbehagen voelt (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-d). Een kritisch incident kan ernstige psychologische en sociale gevolgen hebben waarvan de verwerking een tijd kan duren. 100% van het personeel binnen detentie maakt tijdens de werkcarrière een kritisch incident mee (Lukacs, 2023). Eén van de besproken kritische incidenten was de gijzeling waarbij penitentiair personeel van zijn vrijheid kan beroofd worden door een gedetineerde. Deze materie wordt ondersteund door een kort videofragment van PBA's die slachtoffer zijn geworden van een gijzeling. Echter komt de materie van het overleven van een gijzeling slechts aan bod in de vervolgoopleiding, namelijk de GTC. In het cursusmateriaal wordt uitgebreid aangehaald wat een kritisch incident is, hoe er op gereageerd moet worden, hoe een kritisch incident moet verwerkt worden en hoe lang dit verwerkingsproces duurt (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-d). Daaropvolgend worden ook een aantal copingmechanismen meegegeven over hoe een individu als slachtoffer zelf moet reageren om door een moeilijke periode heen te komen. Ook wordt benadrukt dat de collega's een belangrijke rol hebben als steun aan andere collega's na het ervaren van een kritisch incident. In het beschikbare cursusmateriaal is er informatie beschikbaar over hoe je als collega kan reageren om het slachtoffer te ondersteunen. Dit wordt echter niet mondeling toegelicht. Ten slotte wordt er in het beschikbare cursusmateriaal ook aandacht besteed aan de diensten van opvang (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, n.d.-d). Zo wordt er uitleg gegeven over het opvangteam, de dienst slachtofferhulp, de dienst slachtofferonthaal en het centra voor geestelijke gezondheidszorg. Echter wordt er op dit onderdeel van de les niet diep ingegaan. Daaropvolgend wordt er ook een nieuwe organisatie geïntroduceerd, namelijk Pobos. Deze organisatie is sinds januari 2023 een samenwerking aangegaan met de Federale Overheid omtrent het psychologisch welzijn van het penitentiair personeel (Pobos, 2023). Hierbij kunnen PBA's anoniem contact opnemen met Pobos en krijgen ze een klinisch erkende psycholoog toegewezen om hun problematiek te verwerken. Aangezien Pobos nog in de kinderschoenen staat wordt deze organisatie niet uitvoerig besproken tijdens de les.

Communicatie

De lessen communicatie worden verspreid over twee opeenvolgende dagen. Tijdens dit deel van de opleiding wordt er uitvoerig aandacht besteed aan hoe een gezonde communicatie moet verlopen, zowel ten aanzien van gedetineerden als ten aanzien van collega's. Ook wordt er gesproken over wat slechte communicatie is en hoe PBA's hiermee moeten omgaan. De theorie wordt sterk ondersteund door praktische oefeningen waarbij de cursisten zelf kunnen oefenen hoe om te gaan met negatieve communicatie, zowel met gedetineerden als collega's. In dit onderdeel van de opleiding wordt opnieuw aangehaald dat collega's belangrijk zijn bij het verwerken van emotionele problemen. Hierbij kan weer de bedenking worden gemaakt of collega's voldoende geschoold zijn om gepast te reageren. Ook kan hier informatie gegeven worden over de beschikbare diensten, maar wordt dit niet gedaan. Dit onderdeel wordt ondersteund door een PowerPointpresentatie die niet wordt meegegeven aan de cursisten en in slechts beperkte mate wordt gebruikt tijdens de les.

Regelgeving, dwangmiddelen en 5-fasenmodel

Deze les wordt ook wel conflict- en agressiehantering genoemd (OCP & G4S, n.d.). Er komen vier onderwerpen aan bod. Als eerst wordt er aandacht besteed aan communicatie, vervolgens aan conflict versus agressie, daarna aan het 5-fasenmodel en tenslotte aan de hantering en coördinatie van en tijdens een conflict. Het beschikbare cursusmateriaal is zeer uitgebreid en gaat zeer diep in op de bovengenoemde onderwerpen. Echter wordt het cursusmateriaal niet actief gebruikt of betrokken bij de lessen. Het eerste onderwerp van de les is communicatie. Hierop wordt niet verder op ingegaan aangezien de lessen communicatie reeds zijn gegeven. Het tweede onderwerp van de les is conflict versus agressie (OCP & G4S, n.d.). Hierbij ligt de focus op het voorvallen van agressie tussen gedetineerden onderling. Voor agressie ten aanzien van penitentiair personeel is geen aandacht. Ook voor de impact van agressie tussen gedetineerden onderling op het penitentiair personeel is geen aandacht. Binnen dit gedeelte van de les worden ook de verschillende vormen van angst besproken. Echter wordt er niet stilgestaan bij de impact van het ervaren van angst en hoe er mee moet omgegaan worden wanneer een PBA angst zou ervaren na een conflict. Het derde onderwerp van de les is het 5-fasenmodel (OCP & G4S, n.d.). In dit model worden de vijf verschillende fasen van de escalatie van conflict naar agressie besproken. Binnen dit 5-fasenmodel is er wel aandacht voor het personeel, die richt zich voornamelijk op het belang van het personeel in agressieve situaties. Vervolgens wordt aangehaald dat na een agressief conflict gedetineerden

terecht kunnen bij de psychosociale dienst om de gebeurtenis te verwerken. Echter wordt er niets meegegeven over de diensten waar penitentiair personeel terecht kan om diezelfde gebeurtenis te verwerken. Daarna wordt binnen het zelfde onderwerp de verschillende vormen van agressie aangehaald (OCPD & G4S, n.d.). Hierbij wordt wel uitgebreid stilgestaan hoe er moet gereageerd worden op agressie. In de vijfde fase van het model wordt er dan ook stilgestaan bij de nazorg (OCPD & G4S, n.d.). Voor zowel personeel als gedetineerden. Hierbij ligt de focus sterk op de mogelijkheid om te ventileren. Op vlak van personeel wordt het opvangteam aangehaald als lokale dienst. Daarnaast worden ook een aantal externe diensten vermeld, maar dit is enkel op vraag van de directie. Personeel kan zelf niet bepalen of ze al dan niet beroep doen op deze externe diensten. Ten slotte wordt ook slachtofferhulp besproken. Hierop is er enkel recht wanneer het slachtoffer klacht neerlegt bij de politie of rechtstreeks bij het parket. De meegegeven informatie over de hulpdiensten is aanwezig maar eerder in beperkte mate, waarbij er verwezen wordt naar een andere les die meer in detail gaat over hulp- en dienstverlening. Die meer gedetailleerde les komt echter niet.

Alarmcodes

Tijdens de les alarmcodes worden de verschillende soorten alarmen uitgelegd en hoe een alarm moet worden doorgegeven (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPD, 2023a). In deze les wordt duidelijk aangehaald dat de steun van collega's van groot belang is na het meemaken van een negatieve ervaring. Hier kan reeds opnieuw de bedenking worden gemaakt of collega's voldoende geschoold zijn om daarop te reageren. In het cursusmateriaal wordt er ook aandacht besteed aan de functie van de vertrouwenspersoon, maar deze informatie wordt niet mondeling meegedeeld. De beschikbare cursus wordt ook niet overlopen of betrokken in de lessen waardoor de cursisten tijdens deze les geen uitleg krijgen over de functie en de rol van de vertrouwenspersoon.

Psychosociale dienst

Tijdens de lessen van de psychosociale dienst wordt er uitleg gegeven over de functie en rol van de dienst (Van Maerrem, 2023). Hierbij ligt de focus sterk op het psychologisch welzijn van de gedetineerden. Er wordt slechts heel beperkt stilgestaan bij de ondersteuning van het personeel als opdracht van de psychosociale dienst. Vervolgens wordt de aandacht terug gevestigd op het welzijn van de gedetineerden en het voorkomen van suïcide in detentie. Deze vorm van overlijden wordt aanschouwd als één van de zwaarste ervaringen die een PBA in zijn

carrière kan meemaken. Hoe deze dit moet verwerken wordt niet behandeld. Het gebruikte cursusmateriaal binnen deze les is de PowerPoint die tijdens de les wordt overlopen.

Gevolgen van opsluiting

In deze les worden de gevolgen van de opsluiting op gedetineerden uitgewerkt, gelijklopend met de les omtrent het leefklimaat (Van Maerrem, 2023). Het penitentiair personeel speelt een belangrijke rol op twee vlakken. Ten eerste op vlak van de mortificatieprocessen (Van Maerrem, 2023). Ten tweede op vlak van beperking van detentieschade bij gedetineerden. Echter wordt er geen aandacht gespendeerd aan de impact van het werken binnen detentie op het personeel. Het gebruikte cursusmateriaal binnen deze les is de PowerPoint die zowel visueel als op papier aanwezig is.

Fouille

Tijdens dit onderdeel van de opleiding worden de verschillende soorten 'fouilles' uitgewerkt (Federale Overheidsdienst Justitie & OCPP, 2022a). Hierbij ligt een sterke focus op het verzekeren en waarborgen van de veiligheid van personeel en andere gedetineerden. Er worden door de lesgever heel wat praktische voorbeelden gegeven en de cursisten krijgen ook de kans om te oefenen op de lesgever zelf. Er is geen aandacht voor de psychologische gevolgen bij moeilijkheden tijdens de fouille, deze worden wel aangehaald in de cursus en de omgang er mee ook. Het cursusmateriaal wordt niet actief gebruikt door lesgever, waardoor cursisten zelfstandig de leerstof moeten verwerken. Er wordt ook niet aangehaald waar de toekomstige PBA terecht kunnen in geval van problemen ten gevolge van een fout gelopen fouille.

Simulatiedag één en twee

Tijdens de simulatiedagen wordt de theorie in de praktijk getoetst en worden er verschillende opdrachten uitgevoerd door de cursisten met ondersteuning van een lesgever en acteur, zoals reeds beschreven. De simulatie is een mooie vertaling van theorie naar praktijk en is ook heel nuttig voor de cursisten om hun kennen en kunnen te evalueren. De acteurs gaan de realiteit zo goed mogelijk nabootsen en de rol van gedetineerden zo goed mogelijk portretteren waarbij ook tijdens de beide simulatiedagen conflicten worden nagebootst over verbale agressie, ongepast seksueel gedrag en conflicten tussen de gedetineerde en de PBA. Op het moment dat dit gebeurt moet de cursist gepast gaan reageren op de situatie en krijgt feedback erna. Echter wordt er geen aandacht besteed aan de omgang met bepaalde emoties en gevoelens na deze replicatie van incidenten, terwijl dit wel past binnen deze context en heel

nuttig kan zijn voor de cursisten. Het is van belang dat informatie over de vertrouwenspersoon en het opvangteam zoveel mogelijk wordt herhaald. Zo weten de cursisten dat hun psychologisch welzijn belangrijk wordt geacht en wordt de informatie ook beter opgenomen en onthouden door de cursisten. Eén van de meest succesvolle manieren van leren is herhalen (Maltha, 2016). Het is dus van belang dat cruciale informatie voor toekomstige PBA's zoveel mogelijk wordt herhaald. Voor deze twee praktijkdagen wordt er geen cursusmateriaal voorzien.

Deel twee: bespreking van de resultaten van de kwalitatieve diepte-interviews

De resultaten van de interviews zullen besproken worden in drie onderdelen. Eerste zullen de resultaten worden besproken van de interviews van de vrouwenafdeling, daarna die van de mannenafdeling, opgesplitst in twee onderdelen correlerend met de twee verschillende mannenafdeling. Binnen elk onderdeel zal er eerst een korte samenvatting worden gegeven van de achtergrondkenmerken en zullen daarna de resultaten omtrent het psychologisch welzijn en de opleiding apart worden besproken.

Vrouwenafdeling

Het aantal respondenten voor de vrouwenafdeling telde zes, waarvan vijf vrouwelijke respondenten en één mannelijke. De gemiddelde leeftijd was 51 en het gemiddeld aantal jaren dienst in het PCB was achttien en een half jaar. Alle respondenten hadden beroepservaringen buiten detentie voor ze tewerkgesteld waren in detentie.

Psychologisch welzijn

De respondenten werden gevraagd om hun eigen psychologisch welzijn in te schatten op een schaal van nul tot tien, met nul heel slecht en tien heel goed. Het gemiddelde van deze schatting was zeven. Wanneer de extreme uitschieter van een vier op tien werd verwijderd lag het gemiddelde op acht. Echter vermeldde twee respondenten die een hoge score gaven dat deze score sterk afhankelijk is van de context en van de collega's. De respondenten werden ook gevraagd naar hun ervaringen met conflicten. Hierbij werd zowel getoetst naar conflicten tussen personeel en gedetineerden als naar conflicten tussen gedetineerden onderling of kritische incidenten. Alle zes respondenten werden slachtoffer van verbale en/of fysieke agressie, waarvan de zwaardere incidenten bijgebleven zijn. Ook wanneer getoetst werd naar conflicten tussen gedetineerden onderling stelden alle respondenten dit al meegemaakt te hebben. Respondent één stelde:

“Voor de rest is dat dagelijkse kost, agressie naar het personeel. Agressie tussen gedetineerden zelf is ook dagelijkse kost”

Wanneer getoetst werd naar de emoties die de respondenten ervaren kwam woede/agressie een aantal keer naar voor, alsook onmacht en frustratie ten aanzien van zowel gedetineerde als het gevangenisstelsel. De impact van deze incidenten werd ook bevraagd, waarbij sommige respondenten angst ervaren na een incident, ook het continue nadenken over de incidenten en de eigen handeling in vraag stellen kwam aanbod. Daarnaast haalden twee respondenten ook aan een soort van slapeloosheid te ervaren ten gevolge van het eigen slachtofferschap. Eén van de respondenten stelde ook anders te werken na een conflict waarbij al de handelingen nu berekend zijn op basis van eventuele risico's. De omgang met deze gevoelens en conflicten werd zowel bekeken vanuit het individueel perspectief en vanuit de instelling. Alle respondenten gingen voornamelijk ventileren bij collega's om bepaalde gebeurtenissen en gevoelens te verwerken. Daarnaast haalden twee respondenten aan steun te zoeken bij de partner die zelf werkzaam is binnen detentie. De andere respondenten vallen minder terug op de partner omdat deze de gevangeniswereld niet kennen en niet begrijpen. Eén respondent stelde dat deze ten gevolge van het slachtofferschap naar een psycholoog is geweest buiten detentie. Uit de gesprekken kwam voornamelijk het opvangteam naar voor als belangrijke dienst. Vier van de zes respondenten zijn al gecontacteerd geweest door het opvangteam, twee daarvan gingen ook in gesprek met het opvangteam. Eén respondent vermeldde dat er wel contact is geweest maar dat deze geen nood had aan begeleiding. De andere respondent stelde het moeilijk te vinden om psychologische hulpverlening te krijgen van een collega. Het interview werd afgerond met een aantal vragen over de drempel naar psychologische hulp- en dienstverlening en het belang van psychologisch welzijn. Ten eerste werd gevraagd of zij denken dat er een drempel is om naar hulp- en dienstverlening te gaan buiten detentie. Alle respondenten stelden van wel. Ten tweede werd gevraagd naar de drempel binnen detentie, hierbij stelden vijf van de zes respondenten dat deze ook aanwezig is binnen detentie. Eén respondent haalde de beroeps cultuur en het haantjesgedrag binnen deze cultuur aan als oorzaak. Respondent drie stelde:

“De gevangenis is een mannenwereld en gevoelens in een mannenwereld gaat niet”

Twee respondenten haalden echter aan sterke verschillen te ervaren tussen verschillende afdelingen. Beide stelden dat het op de vrouwenafdeling veel makkelijker is om over de gevoelens te praten. Eén van deze respondenten was werkzaam geweest op mannenafdeling één, de andere was lid van het opvangteam. Deze respondent sprak zelf over vijandigheid ten opzichte van het opvangteam, voornamelijk vanuit de mannenafdeling. Ten slotte werd gevraagd naar het belang van het psychologisch welzijn. Hierbij stelden alle respondenten dat dit een heel belangrijk thema is, echter stelde de meerderheid van de respondenten vast dat deze niet voldoende wordt belicht binnen de eigen instelling.

Opleiding

De respondenten werden gevraagd naar hun mening over de duur van de hedendaagse basisopleiding, namelijk de GTA-opleiding. Vier respondenten stelde dat de vijftien dagen te kort waren. Slechts één respondent vond deze lang genoeg, de andere respondent benadrukte voornamelijk de individuele verschillen, waarbij de ene persoon sneller werkzaam kan zijn dan de andere persoon. Wanneer er getoetst werd naar hun idee over dé ideale opleiding kwamen er verschillende aspecten aan bod. Heel wat respondenten benadrukten het belang van de praktijk en de nood aan stage, zowel binnen de moederinrichting als in andere gevangenissen. Daarnaast stelden ook twee respondenten dat de maturiteit een groot werkpunt is, waarbij de leeftijd van nieuwe PBA's steeds jonger wordt en dat deze groep nog niet mature genoeg is om binnen detentie te werken.

Mannenafdeling één

Het aantal respondenten voor de mannenafdeling één was negen, waarvan drie vrouwen en zes mannen. De gemiddelde leeftijd was 50,5. Het gemiddeld aantal jaren in dienst in het PCB was zeventien jaar. Alle respondenten hadden al eerdere werkervaring buiten detentie.

Psychologisch welzijn

De respondenten werden gevraagd om hun eigen psychologisch welzijn op het werk op een schaal van nul tot tien in te schatten. Het gemiddelde van deze score was een zeven. Een aantal respondenten vermelden wel dat hun score afhankelijk is van de werksfeer, op welke sectie ze staan en het al dan niet meemaken van (kritische) incidenten. Alle respondenten stelden slachtoffer te zijn geweest van een conflict met een gedetineerde. Zowel verbale agressie en fysieke agressie als ook een zelfmoord werd aangehaald. Zeven respondenten

stelden conflicten tussen gedetineerden te hebben meegemaakt. Voornamelijk zware fysieke agressie ten aanzien van personeel, maar ook onder gedetineerden heeft een impact. Wanneer gevraagd werd naar gevoelens ten gevolge van deze conflicten waren de antwoorden heel verdeeld. Drie respondenten angst te ervaren. Dit zowel ten aanzien van gedetineerden, maar ook mensen buiten detentie. Eén respondent stelde angst te hebben voor de het eigen gedrag wanneer er opnieuw een conflict zou gebeuren. Eén respondent stelde geen angst te ervaren maar wanneer deze meer vertelde over de handelingen na het conflict kan gesteld worden dat er wel angst aanwezig was. Vier respondenten ervaarden woede voornamelijk ten aanzien van de oorzaak van het conflict, namelijk de gedetineerden. Daarnaast vonden ook twee respondenten het moeilijk te hebben met het conflict uit het hoofd te krijgen en het continue in vraag stellen van de gebeurtenis en het slachtofferschap. De meerderheid van de respondenten stelde dat de collega's een belangrijke steunfiguur waren na het meemaken van een conflict, waarbij voornamelijk ventileren bij collega's naar boven kwam. Ook stelden de respondenten terug te vallen op mensen buiten detentie, maar enkel ten aanzien van mensen die zelf werkzaam zijn binnen detentie. Respondent één stelde:

“Onder elkaar is het begrip heel groot en moeilijk uit te leggen tegen buitenstaanders”

Slechts drie respondenten deden beroep op het opvangteam na een conflict. Vier respondenten stelden gecontacteerd geweest zijn door het opvangteam maar hadden geen behoefte aan begeleiding. De overige twee respondenten hadden een eerder negatieve houding ten aanzien van het opvangteam waarbij de dubbele functie van collega en lid van het opvangteam werd aangehaald. Respondent zeven stelde:

“Wij hebben hier een opvangteam, maar ik ga dat niet direct raadplegen omdat dat in feite gewoon collega's zijn”

Het interview werd afgerond met de vraag naar de drempel voor psychologische hulp- en dienstverlening en het belang van het psychologisch welzijn op de werkvloer. Zeven respondenten stelden dat er een drempel is in de samenleving om naar psychologische hulp- en dienstverlening te stappen. Slechts vier daarvan stelden dat deze drempel ook aanwezig is in binnen detentie, twee hiervan benadrukten dat deze wel aanwezig is, maar veel minder

dan buiten detentie. Tenslotte werd de mening naar het belang van het psychologisch welzijn op de werkvloer getoetst. Alle respondenten stelden dit enorm belangrijk te vinden, sommige benoemden het zelf prioritair. Drie respondenten haalden hierbij echter aan dat er veel te weinig op wordt ingezet, zowel vanuit de hogere hiërarchie als vanuit het plaatselijk bestuur.

Opleiding

De respondenten werden gevraagd naar hun mening over de duur van de hedendaagse basisopleiding. Vijf respondenten stelden dat ze de opleiding te kort vonden, één van deze respondenten volgde zelf de GTA- en GTB-opleiding. Drie respondenten stelden dat ze de opleiding lang genoeg vonden. De laatste respondent vond een opleiding overbodig en stelde dat dit afhankelijk is van de persoon. Het werken in detentie lukt voor sommige en voor andere niet en een opleiding heeft hier geen impact op. Wanneer er getoetst werd naar hun idee over de ideale opleiding vonden zeven respondent dat er veel meer praktijk moet zijn, waarbij een stagejaar en werkbezoeken naar andere gevangenen werden aangehaald. Drie respondenten kozen voor een opleiding die iets langer is, waaronder de respondent die zelf de hedendaagse opleiding volgde. Ten slotte haalden twee respondenten aan dat er meer ondersteuning moest zijn tijdens de overgang van opleiding naar werkvloer.

Mannenafdeling twee

Het aantal respondenten voor de mannenafdeling twee telt acht, waarvan twee vrouwelijke en zes mannelijke. De gemiddelde leeftijd was 46 en het gemiddeld aantal jaren werkervaring in het PCB was dertien jaar. Alle respondenten hadden werkervaring buiten detentie voorafgaand aan hun job binnen detentie. Eén respondent voert een tweede job uit buiten detentie als uitlaatklep.

Psychologisch welzijn

De respondenten werden gevraagd om hun eigen psychologisch welzijn op een schaal te zetten van nul tot tien. Het gemiddelde van deze resultaten was zeven komma vijf. Echter haalden twee respondenten aan dat deze score sterk afhankelijk is van conflicten die ze meemaken op dagelijkse basis. De respondenten werden verder gevraagd naar hun persoonlijke ervaringen met incidenten. Alle acht respondenten stelden al een incident te hebben meegemaakt met een gedetineerde, zowel verbale en fysieke agressie als een zelfmoord kwamen hier aan bod. Daarnaast stelden zeven respondenten al getuige te zijn geweest van een conflict tussen gedetineerden onderling, zowel verbaal als fysiek. Wanneer

getoetst werd naar de gevoelens die de respondenten ervaren ten gevolge van conflicten kwam voornamelijk woede naar voor. Daarnaast werd er ook door meerdere respondenten aangehaald dat deze gefrustreerd zijn door een incident, voornamelijk gericht tegen de gedetineerde die de oorzaak was van het incident. Drie respondenten stelden angstgevoelens te hebben ervaren, twee respondenten spraken de angst niet letterlijk uit maar twijfelden sterk wanneer de vraag werd gesteld. Deze zijn meer op hun hoede tijdens het werk. Een andere respondent sprak zich wel duidelijk uit over de ervaring van angst, maar stelde dat deze gericht was naar één specifieke gedetineerde. Drie respondenten stelden nog nooit angst te hebben ervaren en vonden ook dat angst niet thuishoort binnen detentie. Ten slotte vertelden vier respondenten toch wat depressieve gevoelens te ervaren waarbij voornamelijk het continue nadenken over het conflict en het in vraag stellen van de eigen handelingen sterk naar voor kwam. Respondent zes stelde:

“Je begint alles in vraag te stellen van uzelf en dan later nog van het gegeven van de inrichting”

Het verwerken van de (kritische) incidenten wordt voornamelijk gedaan bij collega's. Zeven van de acht respondenten benadrukten het belang van collega's en de mogelijkheid om te kunnen ventileren bij individuen die kennis hebben over de gevangeniswereld en werken binnen deze wereld. Drie respondenten deden beroep op het opvangteam ten gevolge van een incident. Eén respondent hiervan stelde dat deze te weinig is geholpen geweest en nood had aan meer begeleiding. Ten slotte stelden vijf respondenten dat ze geen nood hebben of nog niet hebben gehad aan het opvangteam, twee van deze respondenten vonden het opvangteam onprofessioneel omdat deze wordt geleid door collega's en niet door psychologen. Geen enkele respondent maakte gebruik van een psycholoog buiten detentie. Het interview werd afgerond met een aantal vragen over de aanwezigheid van een drempel naar psychologische hulp- en dienstverlening en over het belang van het psychologisch welzijn. Zeven respondenten stelden dat er een drempel is in de samenleving om psychologische hulp- en dienstverlening te zoeken, twee daarvan benadrukten wel dat deze veel minder is dan vroeger. Zes respondenten stelden dat deze drempel ook aanwezig is binnen detentie tegenover het personeel. Alle respondenten benadrukten verder het belang van het psychologisch welzijn op de werkvloer, waarbij vier respondenten stelden dat er te

weinig wordt ingezet op dit thema door het plaatselijk bestuur van het PCB, maar ook door de FOD Justitie.

Opleiding

De respondenten werden gevraagd naar hun mening over de duur van de huidige opleiding. Vier respondenten vonden vijftien dagen te kort. Voor twee respondenten was de duur goed. De overige respondenten spraken zich niet uit over de duur, één daarvan benadrukte dat de effectiviteit van de opleiding afhankelijk is van het individu, terwijl de andere respondent de theoretische opleiding overbodig vindt. Daarna werden de respondenten gevraagd naar hun idee over de ideale opleiding. Hierbij werd door de meerderheid van de respondenten de nadruk gelegd op de praktijk. Twee respondenten haalden maturiteit aan, waarbij er werd gesteld dat er nood is aan levenservaring vooraleer tewerkgesteld te kunnen worden binnen detentie. Ten slotte haalden twee respondenten aan dat er een vorm van evaluatie moet zijn na het volgen van de opleiding. Respondent vijf stelde:

“De ideale opleiding is een opleiding waarbij niet iedereen geslaagd is”

Conclusie

Binnen de conclusie wordt er een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag één betrof de aanwezigheid van een psychologisch aspect binnen de opleiding van de PBA's. Deze onderzoeksvraag werd ondersteunt door twee deelvragen.

De eerste deelvraag betrof de dominante focus. Er kan gesteld worden dat de dominante focus lag op veiligheid en communicatie. De tweede deelvraag handelt over de verschillende opleidingsonderdelen en in welke mate er aandacht was voor het psychologisch welzijn van de PBA'S. In heel wat opleidingsonderdelen was er aandacht voor het psychologisch welzijn van het personeel maar deze was eerder beperkt en kleinschalig. Concluderend kan er gesteld worden dat er een psychologisch aspect aanwezig is binnen de opleiding maar dat deze eerder beperkt en kleinschalig is. Hierop kan ingespeeld worden met een les over het psychologisch welzijn van het personeel, waarbinnen het belang ervan en de mogelijke stappen na een kritisch incident uitgebreid worden besproken. Deze bevindingen bevestigen dus de hypothesen van de onderzoekster. Een terugkoppeling naar de theorie is echter niet mogelijk door de beperkte aanwezigheid van informatie over deze onderwerpen.

De tweede onderzoeksvraag betrof het huidige psychologisch welzijn van de PBA's binnen het PCB. Ook deze onderzoeksvraag werd ondersteunt door een aantal deelvragen. Ten eerste wordt er getoetst naar het belang van het psychologisch welzijn op de werkvloer. Uit de interviews kwam sterk naar voren dat de PBA's het psychologisch welzijn op de werkvloer enorm belangrijk vinden, maar ook hier wordt aanbod er niet voldoende op ingezet en is de drempel naar hulp- en dienstverlening te hoog. Hierbij werd vaak verwezen naar de machocultuur aanwezig binnen detentie. In de inleiding werd aangehaald hoe belangrijk het psychologisch welzijn is op de werkvloer, dit belang vinden we bij de PBA's ook terug. Ook de aangehaalde machocultuur aanwezig binnen detentie kan teruggelinkt worden aan de theoretische inleiding waarbij de respondenten stellen dat deze aanwezig is binnen detentie. De tweede deelvraag betrof de inschatting over het eigen psychologisch welzijn. In het algemeen kan er gesteld worden dat het psychologisch welzijn van de PBA's redelijk goed is. Echter stelden toch wat respondenten dat dit sterk afhankelijk is van dag tot dag. Ook de ervaring van depressieve gevoelens en angstgevoelens kwam naar voren binnen deze deelvraag. Hierbij waren de antwoorden sterk verdeeld, sommige PBA's stelden wel angstgevoelens te hebben, terwijl anderen stelden nog nooit angst te hebben ervaren. Ook

de antwoorden omtrent de ervaring van depressieve gevoelens waren sterk verdeeld. Echter gingen de respondenten hun ervaring nooit beschrijven als depressief, maar kwam slapeloosheid en het continue denken aan en het in vraag stellen van de eigen handelingen bij heel wat respondenten aan bod. In de inleiding werd besproken dat werken binnen detentie de kans op depressieve gevoelens verhoogd. De resultaten kunnen dit toenadering vinden bij deze theorie. De derde deelvraag betrof de omgang met conflicten. Zo goed als alle respondenten verwezen naar de collega's als belangrijke steunfiguur en benadrukten hierbij dat de collega's meer begrip zouden kunnen tonen. Dit resultaat vindt zijn toenadering bij het kritisch incidenten methode. Het opvangteam werd ook aangehaald door sommige respondenten die hier ook een meerwaarde aan te hebben. Andere respondenten hadden een eerder negatieve kijk ten opzichte van het opvangteam, voornamelijk respondenten uit mannen één en twee. Toekomstig onderzoek is nodig om te begrijpen waarom er een verschil is tussen de vrouwen- en mannenafdeling. In conclusie kan gesteld worden dat het psychologisch welzijn van de PBA's redelijk goed is, maar dat er toch ruimte is voor verbetering. Meer aandacht aan het onderwerp besteden en meewerken aan het verlagen van de drempel naar psychologische hulp- en dienstverlening. Deze bevindingen spreken de hypothesen tegen waarbij er oorspronkelijk gedacht werd dat het psychologisch welzijn minder goed was bij PBA's. Binnen de hypothese werd er een onderscheid gemaakt tussen vrouwelijke en mannelijke respondenten. Echter door de overrepresentatie van mannelijke respondenten en onderrepresentatie van vrouwelijke respondenten is het niet mogelijk om een conclusie te trekken over een eventueel gendersverschil. Toekomstig onderzoek is nodig om dit te bestuderen.

De derde en laatste onderzoeksvraag betrof de mening van PBA's over de huidige opleiding.. De eerste deelvraag ging over de effectiviteit van de huidige opleiding. Hierbij waren de antwoorden sterk verdeeld. De meerderheid van de respondenten vond dat de huidige opleiding niet voldoende is omdat deze voornamelijk te kort en te theoretisch is. Echter stelden ook heel wat respondenten de duur van de opleiding goed te vinden, maar dat er meer moet ingezet worden op de praktijk. De tweede deelvraag betrof de ideale opleiding. Hieruit kwam meermaals naar voor dat er meer gefocust moet worden op de praktijk. Deze bevindingen sluiten ook aan bij de hypothesen. Een aantal aanbevelingen hierbij zijn het opnieuw aanpassen van de opleiding om meer praktijkgericht te werken, eventueel een

langere opleiding aan te bieden en het opnieuw invoeren van de stageperiodes voor alle contracten. Een terugkoppeling naar de theorie is echter niet mogelijk door de beperkte aanwezig van informatie over deze onderwerpen.

Beperkingen van het onderzoek

Het onderzoek kent een aantal beperkingen. Ten eerste werd enkel de GTA-opleiding onder de loep genomen, waardoor er geen volledig beeld kan gecreëerd worden over de gehele opleiding. Ten tweede werden enkel PBA's van het PCB bevraagd waardoor de resultaten van dit onderzoek niet veralgmeend kunnen worden naar andere penitentiaire instellingen. Daarbovenop werden ook enkel PBA's geïnterviewd waardoor de resultaten ook niet kunnen veralgemeend worden naar andere functies. Ten derde wordt het onderscheid tussen detentiebegeleider en veiligheidsassistent nog niet toegepast in het PCB. Toekomstig onderzoek is nodig om te kijken of er verschillen zijn in het psychologisch welzijn afhankelijk van de functie. Door deze beperkingen moeten de resultaten met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Aanbevelingen

Een eerste aanbevelingen betreft de opleiding. Een verlening van de opleiding en een meer praktijkgerichte opleiding kan een meerwaarde betekenen voor een beter voorbereide collega op de werkvloer. Verder kan het organiseren van een les over psychologisch welzijn van het personeel een bijdrage leveren voor ten eerste een beter psychologisch welzijn en ten tweede het breken van de taboe omtrent dit onderwerp. Een tweede aanbeveling betreft het verlagen van de drempel naar hulp- en dienstverlening door openlijk te praten over het psychologisch welzijn en mogelijks de taboe omtrent het onderwerp breken.

Toekomstig onderzoek is nodig om een genderverschil te onderzoeken, zoals hierboven aangehaald. Daarnaast kan onderzoek naar de ervaring van woede interessant zijn aangezien dit een vaak terugkerende emoties was bij PBA's ten gevolge van een conflict. Onderzoek naar andere functies, zoals leden van de PSD of directie, kan ook interessant zijn om een breder beeld krijgen over het welzijn van het penitentiair personeel. Tenslotte kan onderzoek naar het kennen en kunnen van collega's binnen het verwerkingsproces een waardevol onderzoek zijn.

We zijn allemaal slachtoffers

In april 2023 werd er onderzoek uitgevoerd naar het psychologisch welzijn van de penitentiaire bewakingsassistenten in het Penitentiair Complex te Brugge. Hierbij werden respondenten geïnterviewd om inzicht te krijgen over hun psychologisch welzijn en hun mening over de hedendaagse opleiding om PBA te worden. Dit onderzoek werd uitgevoerd omdat het psychologisch welzijn een belangrijk onderwerp is zeker binnen een werkklimaat dat gekenmerkt wordt door agressie en conflicten. Uit het onderzoek kwam naar voor dat het psychologisch welzijn van de PBA's wel goed is, maar dat er nog heel wat ruimte is voor verbetering.

In het Penitentiair Complex te Brugge wordt elke PBA slachtoffer van een kritisch incident. Dit kan agressie zijn, maar ook andere vormen van incidenten die een impact kunnen hebben op het gehele welzijn. Ook wordt iedereen getuige van agressieve conflicten tussen gedetineerden onderling. Agressie, incidenten en conflicten zijn een onderdeel van de dagdagelijkse routine. Hier moet er verandering in komen. Het eigen psychologisch welzijn wordt door de meeste penitentiaire bewakingsassistenten positief ingeschat, maar is dit sterk afhankelijk van de dag en van de mogelijke spanningen op dat moment. Het psychologisch welzijn binnen detentie is dus een rollercoaster met heel wat ups en downs. Ook werd gevraagd naar de hedendaagse opleiding. Want het begint allemaal met onderwijs. Hierbij stelden de PBA's de opleiding ondermaats te vinden. De toekomstige collega's worden niet optimaal klaargestoomd voor de uitdagende werkvloer en worden zo voor de leeuwen geworpen. Ook dit kan beter.

Er is dus heel wat ruimte voor verbetering binnen het Penitentiair Complex te Brugge. Ten eerste moet er afgestapt worden van de idee dat agressie en conflicten normaal zijn. Ten tweede zou er veel sterker moeten worden ingezet op een constante beleving van een positief

⁶ Bron voor uitleg omtrent het schrijven van een perstekst: MarketingScriptie. (n.d.). *Persbericht schrijven in 10 simpele stappen: met voorbeelden*. Retrieved 12 mei from <https://www.marketingscriptie.nl/persbericht-schrijven/>

psychologisch welzijn en zou dit thema prioriteit moeten zijn. Ten derde en ten laatste kunnen de toekomstige collega's veel beter klaargestoomd worden voor de werkvloer, zodat hun psychologisch welzijn geen rollercoaster is.

Bijlagen

Data Management Plan

Psychological wellbeing of prison guards and the link with their educational training
A Data Management Plan created using DMPonline.be

Creator: Pearl De Meulemeester

Affiliation: Ghent University (UGent - UZ Gent)

Template: Generic DMP +

Principal Investigator: Pearl De Meulemeester

Data Manager: Pearl De Meulemeester

Project Administrator: Pearl De Meulemeester

ID: 197059

Start date: 26-09-2022

End date: 15-05-2023

Project abstract:

Master thesis about the psychological wellbeing of prison guards in the Penitentiary Institution of Bruges and the link with their educational training

Last modified: 02-05-2023

Psychological wellbeing of prison guards and the link with their educational training
Generic DMP +

Administrative Data

Date of first version

14/02/2023

Date of last update

02/05/2023

Data Collection

What data will you collect or create?

Use of two types of data

- descriptive analysis and analysis of secondary data
- interviews

Descriptive analyses: data will be collected by pen and paper and later typed onto a word document using Athena and saving all the information on the hard drive of the UGent. Within the institution that data is collected the usage of phones and laptops is unavailable. Because of this pen and paper are the best option for data collection.

Interviews: data will be collected by a voice recorder. For this equipment permission is needed from the institution that will be granted before the interviews take place. After the interviews are conducted the interviews will be typed out onto a word document using Athena and saving all the information on the hard drive of the UGent.

The usage of these formats are for general use, however, are not for long-term usage. The usage of Athena and the hard drive of UGent is limited in time depending on how long the student continues to study and has access to the platforms of the UGent.

The usage or reuse of existing datasets will not be included within this research.

How will the data be collected or created?

Standards: when interviewing there are a couple standards that should be kept in mind. The methodological plan, interview guide, analysis of the interview, a transparent analysis and reporting all the methods used within the research

Naming system: within the hard drive of the UGent a folder will be created with the name 'Master Thesis'. Within this folder multiple subfolders will be created to differentiate between the two types of data that will be used for this research.

Strategy: usage of the search bar in words documents, usage of highlighter in the word document to highlight important information, usage of summaries.

Quality check: retrace every step and verify the information that will be used in the research with the original data source

Data Documentation and Metadata

How will you document the data?

Theoretical background of the education system for prison guards, clear definition of psychological wellbeing and the different contracts.

The preparation part of the standards will be integrated within the research by establishing an interview structure and preparing some questions. The analysis-standard will also be integrated by writing out each step of the process and so will all used methods. Data will be collected throughout the internship within the prison of Bruges by observations and interviews

Ethical and Legal Issues

How will you manage any ethics and confidentiality issues?

Confidential data: yes, confidential data will be collected regarding the psychological wellbeing of people, also their experiences will be questioned and talked about. Informed consent will be asked when collecting data and the usage of the data.

Protection: the identities of the participants will be protected by anonymization of the interviews. No names will be used in the interviews and if a name does occur in the interviews than it will be removed when typing the interviews into a word document; other personal information such as information about the home place will also be anonymized or removed when it is not relevant to the research.

Everything regarding this research will be conducted on the hard drive of the UGent and no other platform will be used to manage or use this data. When submitting the final master thesis there will be a last check up to make sure that all information used is completely anonymized.

How will you manage intellectual property rights issues?

Right to access the data, only for the participants and only to their interview.

Right to ratification. All participants have the right to correct their statements and interviews

Right to erasure. All participants have the right to erase their statements and interviews.

When this happens both the audio recording as the typed-out version of the interview will be properly erased and used information will also be deleted.

The participants have the right to their own data.

The data will be licensed for reuse through the institution of the UGent

Permission will be asked to reuse the data that is collected

Data sharing will not delay or be restricted to seek patents because there will be no data sharing within this research

Data Storage and Backup during Research

How will you store and backup data during research?

Data will be stored on the hard drive of the UGent. A back up will be made on the laptop of the researcher but not used except in case of emergency.

Hard drive of the UGent should be enough to storage all the data.

Back up strategy: make sure that the research has every data document twice

When data is lost, there can always be a reconnection to the original data (notes and voice recordings)

How will you ensure that stored data are secure?

Risks to data security: sharing of data. This will be managed by only using one laptop when managing the data.

Control access: only the researcher will have access to the hard drive by a personal login of the hard drive and personal login to the laptop

When asked authorized collaborators can access the data with the researcher present so data can't be copied or changed. Otherwise, data will not be shared with anyone.

Data will be transferred by downloading it in pdf form to the laptop from the researcher

Data Selection and Preservation after Research

Which data should be retained for preservation and/or sharing?

Yes, when the participants asks to destroy data, it will be done. After the research is over all data will be destroyed property.

Data will not be kept for longer than needed to pass the master thesis

What is the long-term preservation plan for the selected datasets?

Data will be destroyed after the research is conducted and the master thesis is finished, and the researcher has passed.

No need for long-term preservation of the data

Data Sharing

Are any restrictions on data sharing required?

The datasets will contain personal information

Participants will be asked informed consent for interviews; however, data will not be shared.

When dealing with confidential information, the researcher has an obligation to keep data confidential.

Data will not be shared

How will you share data selected for sharing?

Data will not be shared.

Responsibilities and Resources

Who will be responsible for data management?

The researcher will implement and revise the data management plan

The researcher will be responsible for each of the data management activities

The researchers will be solely responsible for all activities regarding data management

Data will be destroyed after conducting research and passing the master thesis

Will you need additional resources to implement your DMP?

No

Psychological wellbeing of prison guards and the link with their educational training
GDPR Record

Collection and processing of personal data

1. Are you collecting or processing personal data?

- Yes

2. In what format are you collecting or processing the personal data?

- Digital
- On paper

on paper: informed consent

digital: audio recording and typed out interviews

3. Are you collecting or processing primary personal data and/or secondary personal data?

- Primary personal data

Observations and interviews

4. If you are processing secondary personal data, will you inform the persons whose personal data are being processed or have they already been informed?

- No

Will not use secondary personal data

5. If no, explain why it is impossible or why it would take a disproportionate effort to inform the persons whose personal data are being processed.

/

6. How will the personal data be processed?

- Anonymised (explain below)

All information regarding name, (work)position and home information will be completely anonymized

7. If you are going to process personal data in a pseudonymized form, describe the method of pseudonymization, where you will keep the key, and who has access to it.

/

Categories of personal data & data subjects

8. Are you collecting/processing any of the following special categories of data?

- Data concerning health (physical and mental health), an individual's sex life, or an individual's sexual orientation
- Biometric data for the purpose of uniquely identifying a natural person, such as audio recordings of voices, fingerprints, facial images, iris scans

usage of audio recordings

data concerning mental health

9. Which other categories of personal data are you collecting/processing?

- Personal characteristics (age, gender, date of birth, marital status, nationality...)
- Education and training
- Audio and video recordings
- Psychological details (personality, character...)

10. Whose personal data are you collecting/processing?

- Others (please specify below)

Prison guards between the ages of 18 - 55+ both men, women, and non-binary

11. Will your research be seriously hampered if the persons whose personal data are being collected/processed exercise their right to access, to rectification, to restriction of processing, to be forgotten, to data portability and/or to object?

- No

12. If yes, please justify the need to deviate from one or more of the rights mentioned in question 11. A justification is required for each deviation.

/

Purpose(s) of the processing

13. What is/are the purpose(s) of the personal data processing?

The personal data will be used to make comparisons between gender, age and work experience.

14. What is the legal ground for the processing? If the data are being processed for multiple purposes, you must describe the legal ground for each purpose.

- The research will be performed in the public interest, which means that it will lead to an increase of knowledge and insight to the direct or indirect benefit of society.

15. If you are processing special categories of personal data (see question 8), on which exception is this based?

- The processing is necessary for reasons of public interest in the area of public health.

GDPR responsibility

16. Which institution(s) is/are involved in the research?

- Ghent University

17. Is there another university, hospital, research institute or partner involved in the research (besides Ghent University and/or Ghent University Hospital)?

- Yes

OCPB Brugge

18. Please specify who determines the purposes ('why') and the means ('how') of the research.

- This is determined outside Ghent University or Ghent University Hospital: UGent or UZ Gent is a data processor. Specify the contact details of the data controller and its data protection officer below.

The how and why of the research is determined by the researcher (in cooperation with the promotor of the master thesis)

Data transfers & categories of recipients

19. Are you disclosing/sharing/transferring personal data beyond your project team, either with recipients in UGent or UZ Gent, or with external recipients during or after your research?

- No

/

20. If yes, to or with which categories of recipients are the personal data being disclosed/shared/transferred?

/

21. If yes, where are the personal data being disclosed/shared/transferred to?

/

22. What is/are the purpose(s) of the data transfer?

Data will only be transferred to make sure that the researcher has a backup of all the data.

23. What is the legal ground for the data transfer? If there will be multiple data transfers, you need to indicate the legal ground for each data transfer.

- The data transfer is necessary for the purposes of the legitimate interests of Ghent University and/or Ghent University Hospital yet results in no high risks for the individuals participating in the research.

Retention period

24. What is the envisaged retention period for the different categories of personal data? Please motivate.

Data will be retained until the research is completed and the master thesis is finished and the reseracher has passed the course.

Risk analysis

25. To analyze the possible risks associated with the processing of personal data, please tick the boxes that apply to this research.

- Special categories of personal data are processed in this research (see question 8).
- Aspects concerning the data subject's performance at work, economic situation, health, personal preferences or interests, reliability or behavior, location or movements are evaluated or scored, profiled, or predicted.

26. Does the research constitute a probable high-risk processing? If you ticked two or more boxes in question 25, the answer is 'yes'.

- Yes

Security measures

27. What technical and organizational security measures are in place to protect personal data?

- I hereby confirm that I carry out my research in accordance with the guidelines on information security of UGent and/or UZ Gent.

28. If you have motivated the need to deviate from one or more of the rights of the persons whose personal data you are collecting/processing in question 11 and 12, please describe which safeguards are put in place to protect their rights and freedoms.

/

Psychological wellbeing of prison guards and the link with their educational training
DPIA

Data Protection Impact Assessment

1. Does your research fall under the scope of a template DPIA?

- Yes (specify below)

2. Provide more details for any of the risks that you have ticked in question 25 under the 'GDPR record' tab, so the overall risks related to your processing are clearly and accurately described.

Usage of personal data

Usage of data regarding the work performances and mental health

3. Explain why the processing of personal data is necessary to achieve the purposes of the research. Include the benefits for individuals and the wider public.

The usage of personal data is necessary to make a comparison based on gender, age and work experience

4. Can the processing or part of the processing reasonably be achieved in a different/alternative way, less detrimental to the privacy of data subjects? Evaluate the possible alternatives.

- No

5. Describe the steps, measures, or controls you are taking to minimize the risk to privacy and safeguard the rights of the persons whose personal data you are collecting.

All personal data will be anonymized

6. Describe the steps you have taken to make sure the research is as accurate as possible and there are minimal unintended consequences.

Names, addresses will be anonymized

7. Is the (possible) negative effect or risk for the privacy of the data subjects in reasonable proportion to the processing purposes?

- Yes

8. How would you describe the likelihood of the risk(s) after having completed the previous questions in this DPIA?

- Negligible

9. How would you describe the impact of the risk(s) after having completed the previous questions in this DPIA?

- Negligible

10. How would you describe the risk(s) after having completed the previous questions in this DPIA?

- Acceptable risk(s) left

Bibliografie

- ACV. (2023). *Statutair of contractueel?* <https://www.hetacv.be/je-rechten/werken-in-de-openbare-sector/sollicitatie-aanwerving-openbare-sector/het-verschil-tussen-statutairen-en-contractuelen>
- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a data collection method: a critical review. *English Linguistics Research*, 3(1), 39-45. <https://doi.org/doi:10.5430/elr.v3n1p39>
- Amnesty International. (2019). *België: mensenrechten in de gevangenis*. <https://www.amnesty-international.be/belgie-mensenrechten-in-de-gevangenis>
- Anseeuw, D. (2023a). *Penitentiaire bewakingsassistenten, detentiebegeleiders en veiligheidsassistenten*.
- Anseeuw, D. (2023b). *Uitleg over verschillende hulp- en dienstverlening binnen detentie*.
- Anseeuw, D. (2023c). *Verskillende opleidingen OCPP en de gevangenis van Brugge*.
- Anseeuw, D., & OCPP. (2023a). *PowerPoint presentatie: appel*.
- Anseeuw, D., & OCPP. (2023b). *PowerPoint presentatie: beweging*.
- Anseeuw, D., & OCPP. (2023c). *PowerPoint presentatie: bezoek*.
- Audenaert, K. (2021a). *Powerpoint: angststoornissen*.
- Audenaert, K. (2021b). *Powerpoint: depressieve stoornis*.
- Bakker, H. (2008). Weerbaarheid in hoog-risico beroepen.
- BELGA. (2022, 29 november). Raad van Europa kritisch voor overbevolking en personeelstekort in Belgische gevangenissen. <https://www.hln.be/gevangenissen/raad-van-europa-kritisch-voor-overbevolking-en-personeelstekort-in-belgische-gevangenissen~a6182f91/>
- Benders, L. (2023, 16 januari). *Vier soorten triangulatie toepassen in je scriptie / uitleg*. Scribbr. Retrieved 20 maart 2023 from <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/triangulatie/>
- Bergsma, A., Commandeur, H., & Veenhoven, R. (2015). Welbevinden op het werk. *Tijdschrift voor Management en Organisatie*, 69(2/3), 3-14.
- Beyens, K. (2019). Zal de tanker van het gevangeniswezen kunnen gekeerd worden? *Panopticon*, 40(1), 1-11.
- Beyens, K., Breuls, L., Humblet, D., Robberechts, J., Snacken, S., & Vanhouche, A.-S. (2021). De penitentiair beampte van de toekomst: het belang van dynamische veiligheid. *Fatik*, 38(170), 5-17. http://www.mensenrechten.be/bestanden/uploads/tijdschriften/FATIK%202021_170.pdf
- BOSA. (n.d.). *Deontologisch kader voor federale ambtenaren*. Federale Overheid België
- Boslaugh, S. (2007). *Secondary data sources for public health*. Cambridge University Press.

- Bubaker, S. (2016). Qualitative and quantitative case study research method on social science: accounting perspective. *International Journal of Economics and Management Engineering*, 10(12), 3839-3843. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1127571>
- Casier, I. (2021). *Bewoners' agency in een gevangenis en een verzorgingsinstelling. Een comparatief etnografisch onderzoek in twee types totale sociale organisaties* [Vrije Universiteit Brussel].
- Council of Europe. (2022). *Rapport au Gouvernement de Belgique relatif à la visite effectuée en Belgique par le Comité européen pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants (CPT)*. <https://www.coe.int/fr/web/cpt/belgium>
- Council of Europe. (n.d.). The CPT in brief. In.
- Coyle, A. (2005). *Understanding Prisons: Key Issues in policy and practice*. Open University Press.
- Crawley, E. (2004). *Doing Prison Work*. Willan. <https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9781843924432>
- Cultuureschiedenis.be. (2016). *Hoe de gevangenis van een droom in een nachtmerrie veranderde*. <https://cultuureschiedenis.be/gevangenis/>
- De Jong, M. (2021). *Omgevingsanalyse Penitentiair Complex Brugge*. Departement WVG Retrieved from https://departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/bijlage_actieplan_Brugge_2021_2023.pdf
- De Milde, D. (2016, 24 september). Cipers oefenen in simulatiegevangenis. *Het Nieuwsblad*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20160923_02483122
- De Roo, A., Naert, I., & Rombaut, K. (2014). Een analyse van de opleiding van het penitentiair personeel in kader van integrale veiligheid. In *Opleiden in Veiligheid* Maklu <https://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=TBSxAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA113&dq=penitentiaire+opleiding+belgie&ots=3lbpeur5JS&sig=XpzPfgCZ1HG8Tf6v9ITlyQ63s#v=onepage&q=penitentiaire%20opleiding%20belgie&f=false>
- De Vos, M. (2023). *Informatie betreffende de verschillende soorten contracten binnen het OCPP*.
- Decorte, T., & Zaitch, D. (2016). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Acco.
- Defensie. (n.d.). *Rosetta*. <https://www.mil.be/nl/werken-bij-defensie/rosetta/>
- Diet, I. (2019). *Dynamische veiligheid in de gevangenis: kwalitatief onderzoek naar de percepties en dilemma's van penitentiaire bewakingassistenten* [Ghent University].
- Directoraat-generaal EPI Penitentiaire Inrichtingen. (n.d.). *Arbeidsreglement: overeenkomstig de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen*.

- Draucker, C., Martsof, D., & Poole, C. (2009). Developing distress protocols for research on sensitive topics. *Archives of Psychiatric Nursing*, 23(5), 343-350. <https://doi.org/doi:10.1016/j.apnu.2008.10.008>
- Encyclo. (n.d.). *machismo definities*. Retrieved 10 april from <https://www.encyclo.nl/begrip/machismo>
- EPI SITE INTRANET. (n.d.). *Het penitentiair complex Brugge*. <http://episite-ocpp.intra.just.fgov.be>
- Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-a). *Belgische gevangnissen*. https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangnissen/belgische_gevangnissen
- Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-b). *Meer info over het penitentiair complex van Brugge*. https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangnissen/belgische_gevangnissen/gevangnissen/meer_info/brugge
- Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-c). *Penitentiair complex van Brugge*. https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangnissen/belgische_gevangnissen/gevangnissen/adres_gevangenis_brugge
- Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-d). *Penitentiaire inrichtingen*. https://justitie.belgium.be/nl/overheidsdienst_justitie/organisatie/directoraten-generaal/penitentiaire_inrichtingen
- Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-e). *Veroordelingen, interneringen, opschortingen*. https://justitie.belgium.be/nl/statistieken/veroordelingen_interneringen_opschortingen
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (2022a). *Fouille*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (2022b). *Onthaalbrochure*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (2023a). *Alarmcodes*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (2023b). *Deontologie*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (n.d.-a). *Functiebeschrijving: penitentiair bewakingsassistent*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (n.d.-b). *Het statuut van het rijksperoneel*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (n.d.-c). *Mensenrechten & basiswet*.
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (n.d.-d). *Wat na een ingrijpende gebeurtenis op het werk?*
- Federale Overheidsdienst Justitie, & OCPP. (n.d.). *De preventieadviseur, de vertrouwenspersoon en van veiligheid en gezondheid naar welzijn op het werk*
- Fritscher, L. (2022). *Tabula Rase (blank slate) in psychology*. Verywell Mind. Retrieved 14 april from <https://www.verywellmind.com/blank-slate-definition-2671563>
- Gezond Leven. (2023). *Waarom een beleid rond mentaal welbevinden en veerkracht op het werk?* <https://www.gezondleven.be/settings/gezond-werken/mentaal-welbevinden-en-veerkracht-op-het-werk/waarom-een-beleid-rond-mentaal-welbevinden-en-veerkracht-op-het-werk>

- Gezond Leven. (n.d.). *Wat is mentaal welbevinden?* <https://www.gezondleven.be/themas/mentaal-welbevinden/mentaal-welbevinden>
- Goffman, E. (1975). *Totale Instituties*. Universitaire Pers.
- Goldberg, P., David, S., Landre, M., Goldberg, M., Dassa, S., & Fuhrer, R. (1996). Work conditions and mental health among prison staff in France. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 22(1), 45-54. <https://doi.org/http://www.jstor.org/stable/40966500>
- Goodman, B. (2013). Erving Goffman and the totale institution. *Nurse Education Today*, 33(2). <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.09.012>
- Harnois, G., & Gabriel, P. (2000). *Mental health and work: impact, issues and good practices*. https://ecommons.cornell.edu/bitstream/handle/1813/76479/no_49mhealth.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- HM Prisons & Probation Service. (n.d.). *Life as a prison officer*. <https://prisonandprobationjobs.gov.uk/prison-officer/life-as-a-prison-officer/>
- Hughes, H. (2007). Critical Incident Technique. In *Exploring Methods in Information Literacy Research*. Wagga Wagga.
- Kessels&Smith. (n.d.). https://www.kessels-smit.com/files/Critical_Incidents_Methode4.pdf
- KLASBAK. (2023). *Gevangenisjargon*. <https://www.klasbak.net/educatie-gevangenis/gevangenisjargon>
- Koenraadt, F. (2011). *De penitentiare inrichting als kwetsbare organisatie*. Willem Pompe Instituut van de Universiteit Utrecht.
- Liebling, A., Price, D., & Shefer, G. (2010). *The Prison Officer*. Willan Publishing.
- Linda. (2022). Waarom zijn (sommige) mannen bang om over emoties te praten? *Pabo Magazine*. <https://mag.pabo.nl/waarom-zijn-mannen-bang-om-over-emoties-en-seksualiteit-te-te-praten/>
- Lukacs, S. (2023). *Les omtrent kritische incidenten*.
- MacDonald, M. (2018). Overcrowding and its impact on prison conditions and health. *International Journal Of Prison Health*, 14(2), 65-68. <https://doi.org/DOI 10.1108/IJPH-04-2018-0014>
- Maltha. (2016). *De kracht van herhaling*. <https://www.malthastudiecoaching.nl/blog-onderwijs/2016/01/04/de-kracht-van-herhaling/>
- MarketingScriptie. (n.d.). *Persbericht schrijven in 10 simpele stappen: met voorbeelden*. Retrieved 12 mei from <https://www.marketingscriptie.nl/persbericht-schrijven/>
- Mensura. (2021). *Hoge Gezondheidsraad waarschuwt: "meer aandacht nodig voor mentaal welzijn"*. <https://www.mensura.be/nl/klantenzone/nieuws/hoge-gezondheidsraad-meer-aandacht-mentaal-welzijn>

- Merkus, J. (2021, 24 juni). *Een introductie tot kwantitatief onderzoek / een uitleg en voorbeelden*. Scribbr. Retrieved 21 maart 2023 from <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/kwantitatief-onderzoek/>
- Mind. (n.d.). *Mental health problems: an introduction*. <https://www.mind.org.uk/information-support/types-of-mental-health-problems/mental-health-problems-introduction/difficult-feelings-behaviours/>
- Nijman, H., & Geurkink, M. (2004). Agressie van gedetineerden met psychiatrische stoornissen. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 46(9), 609-618.
- nvvp. (n.d.). *Depressie - symptomen*. Nederlandse Vereniging Voor Psychiatrie. Retrieved 13 mei from <https://www.nvvp.net/website/patinten-informatie/aandoeningen-/depressie/symptomen>
- OCPP. (2011). *Jaarverslag 2011*.
- OCPP. (2016). *Jaarverslag 2016*.
- OCPP. (2018). *Jaarverslag 2018*.
- OCPP. (2019). *Jaarverslag 2019*.
- OCPP, & G4S. (n.d.). *Conflict- en agressiehantering*.
- Pobos. (2023). *PowerPoint presentatie: werking van Pobos*.
- Prince, M., Patel, V., Saxena, S., Maselko, J., Phillips, M., & Rahman, A. (2007). No health without mental health. *The Lancet*, 370, 859-877. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(07\)61238-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(07)61238-0)
- Selor. (n.d.). *Wie is Selor en waarvoor kan je bij ons terecht?* Selor. <https://www.selor.be/nl/over-selor/>
- Suliman, N., & Einat, T. (2018). Does work stress change personalities? Working in prison as a personality-changing factor among correctional officers. *Sage Journals*, 45(4). <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0093854818758141>
- Testoni, I., Nencioni, I., Arbien, M., Lacone, E., Marrella, F., Gorzegno, V., Selmi, C., Vianello, F., Alfonsa, N., Adriano, Z., & Wieser, M. (2021). Mental health in prison: integrating the perspective of prison staff. *International journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 2-14. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/ijerph182111254>
- Thurmond, V. (2004). The point of triangulation. *Journal of Nursing Scholarship*, 33(3), 253-258. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2001.00253.x>
- Tournel, H., Snacken, S., & Jehaes, E. (2017). De penitentiaire bewakingsassistent. In *Straffen: een penologisch perspectief* (pp. 561-582). Maklu.
- Van Daele. (n.d.-a). *Betekenis angst*.
- Van Daele. (n.d.-b). *Betekenis depressie*.

- Van Daele. (n.d.-c). *Betekenis gevangenis*. Retrieved 28 maart 2023 from <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/gevangenis#.ZCQFgi-QmTd>
- Van Geystelen, K., De Pauw, E., & Bruggeman, W. (2014). *Opleiden in veiligheid*. Malklu.
- Van Maerrem, A. (2023). *PSD en de gevolgen van opsluiting*.
- Vandecasteele, L., & OCPP. (2023). *Leefklimaat in detentie*.
- Vergote, S. (2016). *De protectieve rol van emotie-inzicht in stresserend politiewerk* Universiteit Gennt].
- World Health Organization. (2012). *Risks to mental health: an overview of vulnerabilities and risk factors*.
- World Health Organization. (2022). *WHO highlights urgent need to transform mental health and mental health care*. <https://www.who.int/news/item/17-06-2022-who-highlights-urgent-need-to-transform-mental-health-and-mental-health-care>
- Yondu. (n.d.). *Mental health in the workplace: why is it important?*
- Zainal, Z. (2007). Case study as research method. *Journal of Kemanusiaan*, 9. https://www.researchgate.net/publication/41822817_Case_study_as_a_research_method